

บทที่ 3

ชีวิต และบทบาทของ ผิน บัวอ่อน

วัยเด็กและการศึกษาขั้นต้น¹

นายผิน บัวอ่อน เกิดเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2473 ที่ตำบลบ้านกุ่ม อ.เมือง จ.เพชรบุรี เป็นบุตรของ นายปลั่ง และ นางชิต บัวอ่อน ซึ่งประกอบอาชีพทำนา โดยมีที่นาเป็นของตนเองส่วนหนึ่ง และได้เช่าบางส่วนมาทำเพิ่มเติม นายผินมีพี่น้องรวม 5 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 2 คน นายผินเองเป็นบุตรลำดับที่ 4 เดิมบิดาของนายผินมีภูมิลำเนาอยู่ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ทุรกันดารขาดแคลนน้ำในการทำนา จึงได้อพยพครอบครัวมาที่ ค.บ้านกุ่ม อ.เมือง เพราะมีน้ำอุดมสมบูรณ์ และเป็นพื้นที่ทำนาได้ผลผลิตมากเป็นอันดับหนึ่งของ จ.เพชรบุรีในช่วงเวลาดังกล่าว

ในวัยเด็กนายผินเป็นคนที่ร่างกายไม่แข็งแรง สุขภาพไม่ค่อยดีเจ็บป่วยบ่อยครั้ง จึงไม่ได้ช่วยเหลือทางบ้านในการทำนา เมื่ออายุได้ 9 ขวบ นายผินได้หนีออกจากบ้านไปอาศัยอยู่ที่ วัดกุฎี เนื่องจากไม่ชอบเห็นบิดาคัดไม้สุราและลักษณะของสิ่งคมรอบข้างของคนเมาสุรา ประจวบกับอายุของนายผินอยู่ในเกณฑ์เข้าเรียนได้พอดี จึงได้เข้าเรียนที่โรงเรียนวัดกุฎีแห่งนั้นด้วย (ในช่วงเวลาดังกล่าวเกณฑ์การเข้าเรียนนั้นทางราชการได้กำหนดไว้เมื่ออายุ 9 ขวบ และได้มาเปลี่ยนมาเป็น 7 ขวบ เมื่อปี 2484) การหนีออกจากบ้านมาอาศัยอยู่ที่วัดของนายผินนั้น ในตอนแรกทางบ้านก็ได้ติดตามหาว่าหายตัวไปไหน แต่เมื่อทราบว่ามาอาศัยอยู่วัดและเรียนหนังสือ อีกทั้งเจ้าตัวตั้งใจที่จะอยู่วัดแล้ว ทางบ้านจึงปล่อยตามความประสงค์ไม่ได้บังคับใจแต่อย่างใด ประกอบกับนายผินมีสุขภาพไม่อำนวยต่อการช่วยทำนาอยู่แล้ว ทางบ้านนายผินจึงไม่รู้ลึกลับซออะไรต่อการไปอยู่วัดของนายผิน

¹สัมภาษณ์ ผิน บัวอ่อน, วันที่ 19 พฤษภาคม 2537.

การศึกษาในวัยเด็กนั้นนายผินได้เริ่มเข้ารับการศึกษาก่อนเมื่ออายุได้ 8 ขวบในปี 2481 ที่โรงเรียนวัดกุฎี ตำบลบ้านกุ่ม ในชั้นประถมเตรียม (ป.เตรียม) และสำเร็จชั้นประถมปีที่ 4 ในปี 2485 ในระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 1-6 นั้นนายผินได้ย้ายไปศึกษาที่โรงเรียนคงคารามซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดเพชรบุรี โดยในช่วงปี 2489 ขณะที่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นายผินได้รับการเลื่อนชั้นเป็นพิเศษให้ขึ้นไปเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้เลย เนื่องจากผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี และปรากฏว่าผลการเรียนตั้งแต่ชั้นประถมจนจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 นั้น นายผินสามารถสอบได้เป็นที่หนึ่งมาโดยตลอด มีเพียงบางครั้งเท่านั้นที่ได้ที่สอง

เมื่อสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนคงคารามในปี 2491 นั้น นายผินสอบได้เป็นที่ 1 ของโรงเรียน ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวทางรัฐบาลมีนโยบายเร่งรัดผลิตครูเพื่อออกไปสอนหนังสือประชาชนในชนบท โดยจะให้ทุนการศึกษาในการเรียนวิชาชีพครูแก่นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่สอบได้ที่ 1-3 ซึ่งนายผินมีสิทธิได้รับทุนดังกล่าว เพื่อเข้ารับการศึกษาก่อนที่วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จ แต่นายผินขอสละสิทธิดังกล่าว เพราะเห็นว่าถ้าจะเรียนวิชาชีพครู จะต้องใช้เวลาเรียนหลายปี และตัวนายผินเองเข้าเรียน หนังสือช้า (เข้าประถมปีที่ 1 เมื่ออายุ 9 ขวบ) จึงต้องการที่จะสำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 7-8 ในระยะเวลาให้น้อยที่สุดใน 1 ปี จึงตั้งใจที่จะเข้ากรุงเทพฯ เพื่อมาเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 7-8 มากกว่าที่จะเรียนวิชาชีพครู

เมื่อปี 2491 นายผินเดินทางเข้ากรุงเทพฯ มาศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 7 ที่โรงเรียน สีตะบุตรบำรุง (ถ.บำรุงเมือง เขตปทุมวัน) เรียนแผนกวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เมื่อครั้งที่นายผินเดินทางเข้ากรุงเทพฯ นั้น ยังไม่รู้จักรว่า โรงเรียนในกรุงเทพฯ มีโรงเรียนอะไรบ้าง ไม่ทราบว่า มีโรงเรียนราชบุรีกับโรงเรียนหลวงอะไรบ้าง แต่ได้รับคำแนะนำจากนักเรียนชาวเพชรบุรีที่เข้ามาศึกษาอยู่ก่อนหน้านั้นที่โรงเรียนช่างศิลป์ ว่าที่โรงเรียนสีตะบุตรมีครูเก่ง นายผินจึงได้ไปสมัครเรียนที่โรงเรียนดังกล่าวระหว่างที่นายผินศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 7 อยู่ นั้นได้ศึกษาวิชาการของระดับมัธยมศึกษาปีที่ 8 ควบคู่ไปด้วยตนเอง และสามารถสอบผ่านมัธยมศึกษาปีที่ 7-8 ได้ภายในเวลาปีเดียวด้วยคะแนนร้อยละกว่า 70

เมื่อปี 2492 นายผินได้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาโดยสมัครสอบเข้าได้ที่คณะ สหกรรมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งในเวลาดังกล่าวคณะสหกรรมเพิ่งเปิดการสอนเป็นปีแรกและได้มาฝากทำการเรียนการสอนที่วังจักรพงษ์ ท่าเตียน ซึ่งเป็นที่ตั้งของมูลนิธิโลกสีเขียวในปัจจุบัน

นอกจากนี้นายผินยังได้สมัครเข้าเรียนคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ควบคู่ไปด้วย เพราะเห็นว่าวิชาเศรษฐศาสตร์น่าจะสามารถใช้อธิบายควบคู่ไปกับการสหกรณ์ได้

ในช่วงวัยเด็ก นายผินเป็นบุคคลหนึ่งที่รักการอ่านหนังสือมาก โดยวิชาที่ชอบเรียนมาก ได้แก่ วิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งชอบมาโดยตลอดตั้งแต่เรียนชั้นประถมจนถึงชั้นมัธยม นอกจากนี้มี วิชาเรื่องความ ซึ่งทั้งสองวิชานี้สามารถทำคะแนนได้ดี แต่เหตุที่ชั้นมัธยมปีที่ 7-8 นายผินเลือกเรียนสายวิทยาศาสตร์เพราะเห็นว่าจะสามารถศึกษาได้เองเพื่อใช้ในการสอบเทียบได้ง่ายกว่าการที่จะต้องไปภาคเรียนวิชาภาษาฝรั่งเศสในสายศิลป์

ในช่วงวัยเรียนตั้งแต่ชั้นประถมจนจบมัธยมนั้น นายผินได้อาศัยค่าเล่าเรียนจากทางบ้านเป็นหลัก ซึ่งแม้ว่าทางพ่อและแม่ของนายผินจะหาเลี้ยงชีพด้วยการทำนาเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องถึง 7 ชีวิตด้วยกัน แต่ก็สามารถพอที่จะส่งเสียนายผินให้เล่าเรียนหนังสือจนจบได้ โดยช่วงวัยเรียนดังกล่าวนี้นายผินอาศัยอยู่กับวัดมาโดยตลอด ขณะศึกษาอยู่ชั้นประถม ได้อาศัยอยู่กับพระที่วัดกุฎี ช่วงวัยเรียนมัธยมปีที่ 1 ถึง 6 อาศัยอยู่กับพระเทพวงศาจารย์หลวงพ่อวัดยาง จังหวัดเพชรบุรี ส่วนในช่วงศึกษามัธยมปีที่ 7 จนกระทั่งระดับอุดมศึกษานั้นได้อาศัยอยู่ที่วัดพุทธมณฑล จังหวัดกรุงเทพฯ แต่อย่างไรก็ตาม ผินยังคงกลับไปรับค่าใช้จ่าที่บ้าน การได้อาศัยอยู่กับพระที่วัดนั้น ช่วยให้นายผินสามารถประหยัดรายจ่ายค่าที่พักและค่าอาหารในบางมื้อไปได้ ทำให้นายผินมีเงินพอเหลือที่จะซื้อตำราเรียนที่จำเป็นได้ โดยเฉพาะตำราวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งมีราคาแพง

พัฒนาการทางความคิด²

พัฒนาการทางความคิดของนายผินนั้น มีลำดับการวิวัฒนาการมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากประสบการณ์ของชีวิต ดังจะได้กล่าวต่อไปถึงสาเหตุที่นายผินเลือกเรียนการสหกรณ์ที่คณะสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นเพราะนายผินเห็นว่าวิชาสหกรณ์นี้จะสามารถช่วยเหลือสังคมได้ตามแนวทางที่ตนคิดไว้ และได้เลือกเรียนคณะเศรษฐศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ควบคู่ไปด้วย เพราะเห็นว่าวิชาเศรษฐศาสตร์จะทำให้เข้าใจต่อการสหกรณ์และการ

² สัมภาษณ์ ผิน บัวอ่อน, วันที่ 19 พฤษภาคม 2537.

บริหารงานสหกรณ์ดีขึ้น ซึ่งจากความเข้าใจในตอนนั้น คิดว่าวิชาเศรษฐศาสตร์กับการสหกรณ์ มีความเกี่ยวพันกัน

พื้นฐานความคิดดังกล่าวในอันที่ช่วยเหลือสังคมนั้น ได้มีมาตั้งแต่เด็กแล้ว ประการแรก เมื่อวัยเรียนในสมัยชั้นประถมนั้น เคยอ่านบทความของคณะราษฎร และ“สมุดปกเหลือง” หรือเค้าโครงเศรษฐกิจของนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะราษฎร ที่ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองและเป็นนายกรัฐมนตรีในช่วงเวลาดังกล่าว (พ.ศ. 2489)³ บทความของคณะราษฎร และสมุดปกเหลืองนั้น ในช่วงเวลาดังกล่าวรัฐบาลได้พิมพ์ออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนทั่วไปให้รับทราบกัน บทความในสมุดปกเหลือง หรือเค้าโครงเศรษฐกิจนั้นได้เน้นถึงการสหกรณ์ว่าเป็นหนทางในการปรับปรุง และยกฐานะทางเศรษฐกิจของไทย หนังสือเล่มนี้ นายผินได้รับมาจาก พระสาค (เสียดชีวิตไปแล้ว) ซึ่งเป็นพระลูกวัดที่วัดกุฎี ด้วยเหตุที่นายผินเป็นเด็กที่ชอบอ่านหนังสือ จึงทำให้สนใจอ่านสิ่งพิมพ์ทุกชิ้นอย่างตั้งใจ พบเห็นสิ่งพิมพ์ใด ๆ ก็ชอบที่จะอ่านให้หมด จึงส่งผลให้เรื่องราวของการสหกรณ์และเศรษฐกิจดังกล่าว ได้ซึมซาบเข้าสู่สายผินตั้งแต่เยาว์วัย

ประการต่อมา นายผินมีความประทับใจกับเหตุการณ์ในตอนวัยเด็กช่วง 6-8 ขวบ คือก่อนเข้าเรียนหนังสือ เนื่องจากตามที่ได้กล่าวมาแต่ต้นแล้วว่า พ่อและแม่ของนายผินเดิมมีภูมิลำเนาอยู่อำเภอบ้านลาด ซึ่งมีความกันดารในการทำนาจึงย้ายมาอยู่บ้านกุ่ม เพราะมีสภาพผินคิดที่อุดมสมบูรณ์กว่า เมื่ออยู่บ้านกุ่มสามารถทำนาได้ผลดี จึงส่งผลให้บรรดาญาติจากบ้านลาดเดินทางมาเยือนเป็นประจำเพื่อมาขอปิ่นข้าว โดยจะนำผักมาฝากเป็นการตอบแทน บรรดาญาติจากบ้านลาดจะเดินทางมาเยือนโดยหาผักมาข้างหนึ่ง อีกข้างหนึ่งใส่ลูก ๆ มาด้วย นายผินเห็นภาพดังกล่าวแล้ว เกิดความสงสารชีวิตของบุคคลเหล่านั้น มีความประทับใจภาพที่เห็นและรู้สึกคิดตามาจนกระทั่งทุกวันนี้ ทำให้คิดไปว่าทำไมคนเหล่านี้ถึงต้องยากจน จนต้องหอบลูกใส่หาบเดินทางมาเป็นระยะทางไกล เพื่อขอปิ่นข้าวเลี้ยงชีพ และตั้งใจว่าอนาคตจะช่วยเหลือบุคคลเหล่านั้น

ในวัยเรียนขณะเรียนอยู่ชั้นประถมปีที่ 4 นายผินได้ไปอาศัยอยู่บ้านของ หมอฮื้อ ซึ่งเป็นพี่เขยของนายผิน หมอฮื้อเป็นคนไทยเชื้อสายจีนมีอาชีพเป็นเสนาธิการ เหตุที่นายผินไปอาศัยอยู่กับ

³ลิขิต ชีวเวคิน, วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 130-134.

หมอลือช่วงระยะเวลาหนึ่ง ก็เพราะว่าต้องอยู่รักษาตัวเป็นประจำเนื่องจากเป็นโรคปอด ทำให้ระยะนั้นไม่ค่อยได้เรียนหนังสือ มาเรียนได้ในเดือนสุดท้ายแล้วก็สอบไล่เลข นายผินเล่าว่า หมอลือเป็นพวกเสรีจีนที่อยู่ในไทย แต่ไม่ทราบว่าเป็น ก๊กมินตั๋ง (KMT) หรือว่าเป็น พรรคคอมมิวนิสต์จีน ชีวิตในช่วงนั้น นายผินจะติดตามหมอลือไปตามที่ต่าง ๆ และได้สลับ รับฟังการสนทนาของกลุ่มเสรีจีน โดยหมอลือซู่เสียนซี เป็นแกนนำ กลุ่มดังกล่าวจะสนทนาเรื่องของปัญหาสงครามโลกครั้งที่สองซึ่งกำลังดำเนินอยู่ในขณะนั้น โดยพูดถึงความยากลำบากของทหารญี่ปุ่น ในการทำสงครามที่ต้องประสบกับการต่อต้านจากฝ่ายสัมพันธมิตร ซึ่งข่าวสารดังกล่าวขัดแย้งกับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ที่เผยแพร่แต่ข่าวชัยชนะของญี่ปุ่น นอกจากนี้มีการพูดถึง ดร. ชุนฮัคเซ็น ผู้นำการปฏิวัติของจีน ตลอดจนลัทธิไตรราชฎีที่ ดร. ชุนฮัคเซ็น ได้นำมาเป็นแม่แบบในการปกครองประเทศจีนสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ นายผินได้สนใจรับฟังอยู่โดยตลอด

ในเรื่องการเป็นนักอ่านของนายผินนั้น นายผินมีนิสัยรักการอ่าน ตั้งแต่เด็กมาแล้ว ดังได้กล่าวไว้ในตอนต้น ตั้งแต่เรียนชั้นประถมในวัยเด็ก นายผินรักที่จะอ่านหนังสือมากจะอ่านสิ่งพิมพ์ทุกอย่าง โดยหนังสือพิมพ์ในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่ สยามนิกรจะอ่านทุกคอลัมน์ อ่านแม้กระทั่งข้อความโฆษณา เมื่ออ่านหนังสือพิมพ์หมดแล้วกระดาษห่อของต่าง ๆ ก็อ่าน ช่วงมัธยมปีที่ 1-6 นายผินจะอ่านหนังสือพิมพ์และฟังวิทยุทุกวัน อ่านหนังสือประวัติศาสตร์ทั้งประวัติศาสตร์ไทยและสากล อ่านหนังสือของหลวงวิจิตรวาทการ หนังสือของ ม.จ. วรณไวทษากร (เป็นบทความทางการเมืองและประวัติศาสตร์) อ่านหนังสือของสด กุระโรหิต ซึ่งมีความประทับใจในเรื่อง สหกรณ์มาก ทั้งนี้หนังสือส่วนใหญ่ที่อ่านในช่วงมัธยมปีที่ 1-6 เป็นของพระที่วัดข้างซึ่งนายผินไปอาศัยอยู่ เป็นนักสะสมหนังสือ ชื่อ พระครูวัชรศาสน์ ภายหลังท่านได้เป็นเจ้าของาวาสวัดข้าง ต่อมาเมื่อย้ายเข้ากรุงเทพฯ มาเรียนชั้นมัธยมปีที่ 7 ที่โรงเรียนสีตะบุตรบำรุงนั้น ต้องคุหนังสือเพื่อเตรียมสอบมัธยมปีที่ 8 ควบคู่ไปด้วย ทำให้การอ่านหนังสือที่นอกเหนือจากบทเรียนลดน้อยลงไปบ้าง ในช่วงการเรียนมัธยมปีที่ 7 นี้เอง นายผินได้อ่านหนังสือ และหนังสือพิมพ์ของสำนักพิมพ์

*ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 พรรคคอมมิวนิสต์จีนกับฝ่ายก๊กมินตั๋ง ได้ยุติสู้รบกันชั่วคราวหันมาร่วมมือกันต่อต้านกองทัพญี่ปุ่น รวมเป็นกลุ่มเสรีจีน - ผู้ศึกษา

มหาชน เป็นสำนักพิมพ์จัดตั้งของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.)⁴ เพื่อใช้เผยแพร่แนวคิดและข่าวสาร โดยมีการจัดจำหน่ายอยู่ทั่วไปในท้องตลาด และยังไม่มีการห้ามเผยแพร่แต่อย่างใดจากส่วนราชการในระบอบนั้น สำนักพิมพ์ดังกล่าวมี นายวิโรจน์ อ่ำไพ เป็นเจ้าของกิจการ และมีนายศักดิ์ สุภาเกษม เป็นบรรณาธิการ ซึ่งบุคคลทั้งสองเป็นสมาชิก พคท. มีตำแหน่งเป็นกรรมการกลางของพรรคทั้งคู่ อาจนับได้ว่า เป็นช่วงแรกในชีวิตที่นายฉินได้สัมผัสบทความทางด้านเศรษฐศาสตร์การเมือง

ในช่วงเริ่มเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษานั้น จากการที่นายฉิน ได้เรียนทั้งทางเศรษฐศาสตร์และสหกรณ์ จึงทำให้ได้อ่านหนังสือเศรษฐศาสตร์การเมืองได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากในห้วงเวลาดังกล่าว (ก่อนปีพ.ศ. 2495)⁵ มีการพิมพ์และเผยแพร่ได้อย่างเสรี โดยนายฉินได้อ่านหนังสือแนวดังกล่าวของสำนักพิมพ์มหาชน และสำนักพิมพ์ อักษรสาส์น (มีสุภา ศิริमानนท์ เป็นบรรณาธิการ) และรวมทั้งตำราของมหาวิทยาลัยด้วย นายฉินได้ยกตัวอย่างของบทความทางวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์การเมืองในยุคนั้น มีนักเขียนไทยที่สำคัญเช่น สุภา ศิริमानนท์ จารุบุตร เรื่องสุวรรณ เสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ ส่วนบทความและทฤษฎีของเหมาเจ๋อตุง เลนิน และ มาร์กซ์ ได้อ่านจากของสำนักพิมพ์มหาชนเป็นส่วนใหญ่

ความเป็นนักเขียนในวัยเด็กของนายฉินไม่ค่อยปรากฏนัก คงมีเพียงในช่วงมัธยมปีที่ 5 เท่านั้นที่นายฉินได้ร่วมกับนายผล เพื่อนร่วมชั้นเรียนที่โรงเรียนคงคาราม (อดีต อาจารย์ใหญ่โรงเรียนคงคาราม) จัดทำหนังสือบทความประจำชั้น ชื่อว่า คงคารามสาส์น โดยเป็นการเขียนด้วยลายมือของนายฉินเอง วารสารดังกล่าวออกได้หนึ่งฉบับ ในหนังสือดังกล่าว ประกอบด้วยบทความเกี่ยวกับกิจกรรมของนักเรียน และการคัดลอกบทเรียนความรู้รอบตัวต่าง ๆ

⁴พ. เมืองชมพู, สู่สมรภูมิภูพาน (กรุงเทพฯ; สำนักพิมพ์มติชน, 2532), หน้า 51.

⁵รัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ออก พ.ร.บ. คอมมิวนิสต์เมื่อปี พ.ศ. 2495 ฉะนั้น ก่อนหน้า พ.ร.บ. นี้ จึงมีการเผยแพร่เอกสารแนวก้าวหน้า และ ลัทธิเศรษฐกิจ การเมืองได้อย่างเสรี - พรภิรมย์ เอี่ยมธรรม, "พัฒนาการของขบวนการสังคมนิยมในประเทศไทย", ใน วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองปีที่ 5 ฉบับที่ 1-2 (ตุลาคม 2528 - มีนาคม 2529) หน้า 114.

ลงไปหนังสือดังกล่าว⁶

บทบาทแนวก้าวหน้าในช่วงอุดมศึกษา⁷

ช่วงชีวิตในอุดมศึกษา เมื่อสอบเทียบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 ได้แล้วนายผินได้มุ่งมั่นดำเนินการ ตามอุดมการณ์ที่ตั้งใจไว้ตั้งแต่เด็ก คือ ความตั้งใจที่จะช่วยเหลือผู้ที่ยากจน นายผินจึงได้เข้าศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อื่นเนื่องจากได้เคยอ่านเค้าโครงเศรษฐกิจของปรีดี⁸ และพบว่า ในข้อเขียนดังกล่าวเสนอให้ใช้การสหกรณ์ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศ สำหรับการเคลื่อนไหวในการจัดทำกิจกรรมในระหว่างเล่าเรียนกับความสัมพันธ์กับ พคท. และกลุ่มก้าวหน้าในช่วงดังกล่าวนี้ มีความสัมพันธ์ที่ค่าเนนควบคู่กันไปดังนี้

ในช่วงของการศึกษาปีหนึ่งนั้น นายผิน ได้ดำเนินการส่วนใหญ่ในทางกิจกรรมอยู่ที่ธรรมศาสตร์กับกลุ่มก้าวหน้า ที่มี นายประจวบ อัมพะเสวต เป็นหัวหน้ากลุ่ม ซึ่งเป็นรุ่นพี่ที่จบจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แล้ว แต่ยังคงมาเคลื่อนไหวอยู่กับกลุ่มนักศึกษา นายผินทราบภายหลังจากได้เข้าเป็นสมาชิก พคท. แล้วว่ากลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มจัดตั้งของ พคท. แต่ไม่ทราบว่าแกนนำของกลุ่มที่เป็นสมาชิก พคท. และเป็นบุคคลชั้นนำนั้นเป็นใคร โคธจะทำการรอก้องนักศึกษาให้ออกหน้า และชี้้นำการเคลื่อนไหว สำหรับบทบาทของกลุ่มมี 2 ประการ คือ ประการแรก

⁶ สัมภาษณ์ ผล แจ่มแจ้ง, เมื่อ 7 พฤษภาคม 2538.

⁷ สัมภาษณ์ ผิน บัวอ่อน, เมื่อ 19 พฤษภาคม 2537 และ 1 มิถุนายน 2537.

⁸ ดูรายละเอียดของสหกรณ์ ของ ปรีดี ในเค้าโครงเศรษฐกิจของ ปรีดี พนมยงค์ ใน ไมตรี เด่นอุดม โลกพระศรีอารีย์ ของ ปรีดี พนมยงค์ (กรุงเทพฯ หจก.กราฟิอาร์ต 2516) หน้า 248-252.

ดำเนินการต่อต้านการยึดครองมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยทหาร⁹ และประการต่อมาประท้วง การกดขี่ข่มเหงของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยรัฐบาลได้กำหนดให้สถานะของผู้สำเร็จ การศึกษาจากคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สูงกว่าผู้สำเร็จการศึกษาจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งการรวมตัวในประเด็นนี้เป็นเหตุผลที่ทำให้นักศึกษา รวมตัวกันอย่าง แนบแน่น นอกจากนี้โดยส่วนตัวของนายผืนเอง เริ่มมีความคิดต่อต้านเผด็จการ และต่อต้าน สหรัฐมาตั้งแต่ปีหนึ่ง¹⁰

⁹ระหว่าง 29 มิถุนายน ถึง พฤศจิกายน 2494 รัฐบาลทหารได้เข้ายึดมหาวิทยาลัย- ธรรมศาสตร์ ทำเป็นที่ตั้งทหาร เนื่องจากมหาวิทยาลัยตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ของความขัดแย้ง ระหว่างกลุ่มอำนาจนิยม กับ นายทหารเรือบางกลุ่ม - ใน ชาลวีย์ เกษตรศิริ และคณะ, สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2535), หน้า 150.

¹⁰สถานการณ์ในขณะนั้น ปี พ.ศ. 2492 การเมืองไทยอยู่ภายใต้อำนาจเผด็จการ ทหาร จอมพล ป. พิบูลสงคราม ประกอบกับสถานการณ์โลกได้เกิดเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ โดย พรรคคอมมิวนิสต์จีน ได้ชัยชนะโดยเด็ดขาดเหนือแผ่นดินจีน เมื่อ 1 ตุลาคม 2492 ส่งผลให้ สหรัฐอเมริกาเกรงว่า ลัทธิคอมมิวนิสต์จะกระจายตัวไปทั่วโลก จึงได้ใช้นโยบายสู้เพื่อกันไม่ให้ลัทธิ คอมมิวนิสต์ลุกลามด้วยการปิดล้อมจีน และพยายามแผ่ลัทธิพลเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และ เอเชียตะวันออก ไทยจึงต้องกลายเป็นเครื่องมือของสหรัฐในการรวมตัวต่อต้านคอมมิวนิสต์ในด้าน ตะวันออก ที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำสหรัฐอเมริกาก็สนับสนุน และช่วยสร้างความชอบธรรมของ อำนาจให้แก่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ในการปกครองประเทศและต่อต้านคอมมิวนิสต์ - ใน ลิขิต ธีรเวคิน, อ้างแล้ว หน้า 136-137.

ช่วงการศึกษาปีที่สองนั้น นายผินได้เป็นประธานชมรมปาฐกถาและโต้วาทีของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งจัดกิจกรรมแนวสังคมนิยม ส่วนใหญ่จะเชิญผู้ที่มีความรู้ไป ปาฐกถา¹¹ เช่น พระยาศราภิชัยพัฒน์ ม.จ. สกลวรรณกร วรารณ ซึ่งนายผินมองว่าเป็น พวกเฟ้อเขิน นอกจากนี้มี กุหลาบ สายประดิษฐ์ (ศรีบูรพา) สัมคร บุรวาศ และในภาค ปลายปีที่ 2 (ช่วงฤดูร้อนของปี พ.ศ. 2494) นายผินได้เชิญ สุกา สิริमानนท์ ให้ไปบรรยาย แก่นักศึกษาธรรมศาสตร์ในแนวทางสังคมนิยม ซึ่งสุกา สิริमानนท์ ได้บรรยายเรื่อง "แคปิตลลิสม์" ทั้งนี้ตั้งแต่การศึกษาปีที่สองเป็นต้นมา ชมรมปาฐกถา และโต้วาทีของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้จัดปาฐกถาอย่างน้อยเดือนละครั้ง ติดต่อกันเรื่อยไปโดยเชิญบุคคล มาแสดงปาฐกถา มีนายผินเป็นพิธีกรในแต่ละครั้งที่จัด และเมื่อการปาฐกถาผ่านไปได้สักกระช ะหนึ่ง พอรวบรวบได้แล้วก็จะรวมเล่มจัดจำหน่าย

การเข้าร่วมกิจกรรมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ของนายผินนั้น ได้เริ่มขึ้นในช่วงปีที่สองของการศึกษาชั้นอุดมศึกษา มีลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม ในลักษณะ เหตุการณ์พาไป โดยที่นายผินไม่ทราบมาก่อนหน้านี้ว่าองค์กรที่ตนเข้าไปร่วมด้วยนั้นเป็นองค์กร จัดตั้งในทางลับของ พคท. ทั้งนี้ในปีที่สองนี้ นายผินได้เข้าเป็นสมาชิกของสันนิบาตเยาวชน แห่งประเทศไทย (สยท.) ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการ ทำการเคลื่อนไหวร่วมกับขบวนการ สันติภาพเพื่อคัดค้านสงครามปรมาณู และเรียกร้องชักชวนให้มาร่วมลงนามสนับสนุนสันติภาพ¹² กิจกรรมอย่างอื่นที่นายผินกระทำในนามของ สยท. ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือคนฮากจนใน ภาคอีสาน ด้วยการนำเสื้อผ้าสิ่งของเครื่องใช้ไปแจกแก่คนฮากจนเหล่านั้น

¹¹ สัมภาษณ์ วิชา สุขกิจ (บรรณาธิการอาวุโส หนังสือพิมพ์มติชน), วันที่ 4 เมษายน 2538.

¹² ขบวนการสันติภาพในไทย ก่อตั้งเมื่อปี 2494 เพื่อคัดค้านการส่งทหารไทยไปร่วมรบที่ เกาหลี และเรียกร้องให้มหาประเทศทำสัญญาสันติภาพ โดยมีนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นแกนนำในการเคลื่อนไหว ใน ชาตวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ, อ้างแล้ว, หน้า 204-205.

การเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

ช่วงปลายปีการศึกษาปีที่ 2 พ.ศ. 2493 นายฉินได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยผ่านการชักชวนจากนักหนังสือพิมพ์ของสำนักพิมพ์มหาชน ซึ่งเป็นสำนักพิมพ์จัดตั้งของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เพื่อใช้เผยแพร่แนวคิดและข่าวสารต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว สาขาที่นายฉิน มีความสัมพันธ์ติดต่อกับสำนักพิมพ์มหาชนนั้น เนื่องจากระหว่างที่เรียนในมหาวิทยาลัย นายฉินจะได้รับทราบข่าวสารบ้านเมืองจากการติดตามอ่านหนังสือของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ เช่น อักษรสาส์น มหาชน เป็นต้น ซึ่งเป็นสำนักพิมพ์ที่พิมพ์หนังสือในแนวทางเศรษฐกิจศาสตร์การเมือง และชี้ให้เห็นถึงสภาพข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในสังคมไทย นายฉิน ได้ไปติดต่อซื้อหนังสือที่สำนักพิมพ์ทั้งสองแห่งเป็นประจำ แล้วมักสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ จากทางสำนักพิมพ์ โดยเฉพาะได้สนทนาเป็นประจำกับสุภา ศิริमानนท์ บรรณาธิการอักษรสาส์น นอกจากนี้ครั้งหนึ่ง นายฉินได้ไปที่สำนักพิมพ์มหาชน และได้แสดงความคิดเห็นว่า ทำไมชาวจีน (ในขณะนั้น) รวยกว่าคนไทย คนเองอยากจะให้คนไทยรวยบ้าง แต่ทางสำนักพิมพ์มหาชนบอกว่าความคิดดังกล่าวเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้อง เพราะไม่ว่าใครจะรวย ก็จะต้องมีการกดขี่ที่คือโอกาสกว่าเหมือนกัน หนทางที่ถูกต้องแล้วควรให้ทุกคนเท่าเทียมกัน ด้วยการใช้นโยบายสังคมนิยม ทางสำนักพิมพ์ได้แนะนำให้นายฉิน ไปศึกษาคำรายนโยบายสังคมนิยม นายฉินจึงได้เริ่มศึกษาคำรายนโยบายสังคมนิยมจนกระทั่งได้รับการชักชวนเข้าเป็นสมาชิกพรรคในที่สุด และจากการที่ได้ศึกษาคำรายนโยบายสังคมนิยม ทำให้ นายฉินสนใจที่จะเขียนบทความ โดยได้แปลบทความ "จักรวรรดินิยมขั้นสูงสุดของทุนนิยม" ของเลนิน

ในช่วงที่เข้าเป็นสมาชิกอยู่ใน พคท. นั้นนายฉินยังคงเป็นกรรมการอยู่ใน สสท. ซึ่งเป็นองค์กรเปิดของ พคท. อยู่ โดยนายฉิน มีหน้าที่สร้างคนให้เป็นแกนนำเคลื่อนไหวงานทางการเมืองมวลชน ด้วยการแก๊งค์บุคคล (นักศึกษา) แล้วนำไปให้การอบรม ณ บริเวณใกล้เคียงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เช่น บริเวณวัดมหาธาตุ ทำพระจันทร์ และบริเวณบางมุมของสนามหลวง ในช่วงเวลาดังกล่าว บริเวณสนามหลวงยังปกคลุมไปด้วยทหารในบางมุม¹³ ที่กระทำดังนี้เพื่อ

¹³สัมภาษณ์ วิชา สุขกิจ, วันที่ 4 เมษายน 2538.

ป้องกันเจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลติดตาม การอบรมนั้น นายผินจะปลอมให้พูดและแสดงออกอย่างเสรี เพื่อสำรวจพฤติกรรมความสามารถในการเป็นผู้นำก่อนที่จะให้ความรู้ทางวิชาการ

ปี พ.ศ. 2494 นายผินขณะศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 ได้รับเลือกเป็นหัวหน้าคณะนักศึกษาของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายผินยังคงดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด นับตั้งแต่การจัดให้มีการปาฐกถาเป็นประจำของชมรมปาฐกถาและโต้วาที การเคลื่อนไหวของ สสท. และตลอดจนปฏิบัติงานลับ ในการเก็งตัวบุคคล สำหรับใช้ในการเคลื่อนไหวของ สสท. อย่างไรก็ตามปรากฏว่านายผินยังได้รับมอบหน้าที่สำคัญเพิ่มจาก พลต. อีกหน้าที่หนึ่ง คือ ให้เผยแพร่ข่าวสารของ พลต. ต่อสาธารณชน เนื่องจากในปี 2493 สำนักพิมพ์มหาชน ซึ่งเป็นองค์กรลับของ พลต. ที่ใช้ในการเผยแพร่ข่าวสารของ พลต. นั้นมีอันต้องปิดตัวลงเนื่องจากทางราชการได้ประกาศตามจับตัว นายวิโรจน์ อ่ำไพ เจ้าของกิจการ และ นายศักดิ์ สุภาเกษม บรรณาธิการ ซึ่งเป็นกรรมการกลางของ พลต. ทั้งสองคน ดังนั้นเพื่อให้งานเผยแพร่ข่าวสารของ พลต. ยังคงดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องจัดตั้งสำนักพิมพ์ขึ้นมาใหม่ และจัดหาบุคคลใหม่ที่ทางราชการยังไม่รู้จักมาเป็นผู้ดำเนินการ พลต. จึงได้จัดตั้งสำนักพิมพ์ขึ้นใหม่ชื่อว่า สัจธรรม โดยให้นายผินเป็นบรรณาธิการ

ในด้านการเล่าเรียนระหว่างช่วงอุดมศึกษานั้น ในช่วงปีที่ 1 การเรียนยังคงรักษาเกณฑ์ที่ดีไว้ได้ดังเช่นชั้นมัธยม แต่เนื่องจากนายผินมีการดำเนินการทางกิจกรรมมาก จึงทำให้เมื่อขึ้นชั้นปีที่ 2 เริ่มเรียนไม่ทัน เพราะใช้เวลาดังกล่าวส่วนใหญ่ในการดำเนินการเป็นหลัก ซึ่งพอขึ้นปี 3 สถานการณ์ทางด้านการศึกษาเล่าเรียนจึงไม่ค่อยดีนัก แต่นายผินมองสภาพดังกล่าวว่า การเรียนในมหาวิทยาลัยเป็นเพียงเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว และความรู้ที่ได้รับก็จำกัดแต่ในตำราเท่านั้น แต่การทำกิจกรรมจะได้ผลประโยชน์ส่วนรวมและได้รับความรู้กว้างขวาง นอกจากนั้นในการเรียน การศึกษาสมัยก่อน ตำราทางการศึกษายังมีน้อย ส่วนใหญ่การเรียนก็คือการจดจำคำบรรยาย สำหรับการศึกษาคณะสหกรณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นั้น ไม่ปรากฏว่านายผินได้เคลื่อนไหวทางกิจกรรมอันเนื่องมาจากการฝากเรียนในสถานที่เล็กจำกัด ประกอบกับมีนักศึกษาไม่มากนัก ดังนั้น การเคลื่อนไหวทางกิจกรรมของนายผิน จึงไปปรากฏที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วงการศึกษาปีที่ 1 และ 2 นั้น นายผินได้ทุนเล่าเรียนจากคณะกรรมการสหกรณ์ แต่เนื่องจากดำเนินการงาน ด้านกิจกรรมมาก จึงทำให้ในชั้นปีที่ 3 การศึกษาเริ่มตกต่ำและเวลาเรียนไม่เพียงพอ ในด้านค่าใช้จ่ายนั้น นายผินได้ทุน

จากทางมหาวิทยาลัยจึงไม่ต้องไปขอค่าเล่าเรียนที่บ้าน นอกจากการร่วมกิจกรรมกับ พคท. แล้ว แม้จะไม่ได้เงินสนับสนุนโดยตรงจากพรรค แต่นายฉินจะได้รับความช่วยเหลือในยามจำเป็นจากผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกันที่พอมีฐานะ

ในช่วงที่นายฉินเข้ามาศึกษาใน ชั้นอุดมศึกษาใหม่ ๆ นั้น นายฉินได้รับอิทธิพลทางความคิดจากเพื่อนรุ่นพี่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ด้วยกัน เช่น ทวีป วรดิถก ชิต เพชรรุจี ส่วนเพื่อนร่วมรุ่นที่มีบทบาทร่วมกันคือไปน พคท. ได้แก่ ไพฑูรย์ สันธวัชชัย และ ปาล พนมองค์ บุตรนาสปรดี พนมองค์ เป็นต้น สำหรับอาจารย์ ผู้สอนนั้นปรากฏว่า นายฉินไม่ประทับใจอาจารย์ผู้สอนเลย เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนจะสอนในแนวอนุรักษ์ ตามที่ได้รับการศึกษาจากทุนนิยมตะวันตก แต่ก็ยังคงมีอาจารย์ที่นายฉินชื่นชมอยู่บ้าง เช่น ไพโรจน์ ชัยนาม อาจารย์ผู้สอนวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งไปประชุมที่สหรัฐอเมริกา ได้กลับมาเล่าเรื่องเกี่ยวกับการโคกกลางโลกของสหรัฐอเมริกาในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ให้นักศึกษาฟัง ประกอบนายฉินเองได้เริ่มมีความคิดต่อต้านเผด็จการ และต่อต้านสหรัฐอเมริกามาตั้งแต่ปี 2492 แล้ว จึงทำให้มีความรู้สึกชื่นชมผู้ที่ประณามสหรัฐอเมริกา

ต้นปี 2494 ขณะกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 นายฉินได้รับการแต่งตั้งจากพคท. ให้เป็นบรรณาธิการสำนักพิมพ์สังคมนิยม เพื่อดำเนินงานสืบแทน นายวิโรจน์ อ่ำไพ และ นายศักดิ์ สุภาเกษม ในอันที่จะเผยแพร่ข่าวสารของ พคท. ต่อไป โดยนายฉินได้รับอิสระในการเลือกบทความในหนังสือได้ตามใจชอบ ส่วนใหญ่จะเป็นบทความของ พคท. คงมีเพียงเล็กน้อยที่เป็นบทความของบุคคลภายนอก ในช่วงเวลาดังกล่าว นอกจากสำนักพิมพ์มหาชนที่ต้องเปลี่ยนตัวเองใหม่เป็นสังคมนิยม และสำนักพิมพ์อักษรสาส์นซึ่งมี สุภา ศิริมานนท์ เป็นบรรณาธิการอันเป็นแนวสังคมนิยมแล้ว ก็ยังมีสำนักพิมพ์ ไมตรีสาส์น ซึ่งฉินคาดว่าเป็นบุคคลของสาขาพรรคคอมมิวนิสต์จีนอันเก่าที่อยู่ในประเทศไทย จะพิมพ์เผยแพร่เกี่ยวกับสังคมนิยมของจีนใหม่ ภายใต้อิทธิพลของเหมาเจ๋อตุง โดยจะให้ ข้อคิดเห็นในเรื่องการปฏิรูปที่ดิน การแก้ไขปัญหาการเกษตรและชาวนา การปฏิรูปกฎหมาย ประวัติเหมาเจ๋อตุง มติที่ประชุมสภาประชาชนจีนและข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับสังคมนิยม

ต้นปี 2495 ขณะกำลังศึกษาอยู่ปลายปี 3 เนื่องจากนายฉินต้องมาเป็นบรรณาธิการหนังสือสังคมนิยม ดังนั้นเพื่อปฏิบัติงานเผยแพร่ให้ทาง พคท. ได้เต็มที่ จึงได้ลาออกจากการเป็นหัวหน้านักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ ลาออกจากคณะกรรมการนักศึกษา และลาออกจากสภานภาพ

นักศึกษา ปรากฏว่า ดร.วิบูลย์ ธรรมวิทย์ เลขาธิการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (สมัยก่อนยังไม่มีตำแหน่งอธิการบดี มีเพียงตำแหน่งผู้ประสานการได้แก่ อาจารย์ ปรีดี พนมยงค์ และตำแหน่งเลขาธิการ เป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัย)¹⁴ ได้เรียกตัวนายชินไปพบทั้งที่มหาวิทยาลัยและที่บ้านพักของเลขาธิการ เพื่อขอให้เรียนหนังสือต่ออย่าได้ลาออกแต่นายชิน อ้างเหตุผลว่ามีความลำบากทางการเงินไม่สามารถเรียนต่อได้ ดร.วิบูลย์ จึงเสนอให้นายชินเป็นพนักงานของมหาวิทยาลัย ทำงานไปด้วยและเรียนไปด้วยเพื่อที่จะได้มีเงินเดือน แต่นายชินปฏิเสธ โดยมิได้บอกเหตุผลที่แท้จริงว่าจะลาออกไปเป็นบรรณาธิการหนังสือ สัจธรรม ทั้งนี้เป็นเวลาาร่วมเดือนกว่า ถึงจะได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ลาออกได้ อย่างไรก็ตาม ในการอนุญาตจากทางราชการ เพื่อเป็นบรรณาธิการของหนังสือสัจธรรมก็ยากลำบากยิ่งกว่า นายชินต้องรอคอยเป็นเวลานานถึง 5 เดือน จึงจะได้รับอนุญาตจากตำรวจสันติบาล เนื่องจากทางสันติบาลห่วงเหินหา ไม่อยากให้ออกหนังสือแนวสังคมนิยม แต่ก็ไม่มีอำนาจกักตันทานได้เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวยังไม่มีข้อห้ามใดๆ

"สัจธรรม" เป็นหนังสือสำหรับเผยแพร่ข้อเขียนแนวทางสังคมนิยม ข้อเขียน และบทความส่วนหนึ่งได้จากที่ พลท. ส่งมาเผยแพร่ อีกส่วนหนึ่งบรรณาธิการจะรวบรวมจากข้อเขียนของบุคคลหัวก้าวหน้าทีส่งมาลง ปรากฏว่าไม่ค่อยมีนักเขียนผู้ใดใช้ชื่อจริงในบทความ แต่จะใช้นามปากกาแทน หนังสือสัจธรรมนี้ นอกจากจะใช้ในการเผยแพร่บทความแนวสังคมนิยมแล้ว ยังมีจุดประสงค์ใหญ่เพื่อต้องการเผยแพร่ผลการประชุมสมัชชาครั้งที่ 2 ของ พลท. เมื่อ ต้นปี 2495 ต่อสาธารณชนทั่วไปให้ทราบ ซึ่งผลการประชุมสมัชชาครั้งที่ 2 ของ พลท. สรุปได้ว่า "กำหนดให้ปลุกระดมมวลชนเรือนแสนเรือนล้านอันกว้างไพศาล ในระยะแรก พลท. วางจุดหนักของการปลุกระดมอยู่ในเมือง เคลื่อนไหวในหมู่กรรมกร นักเรียนนิสิตนักศึกษา นักเขียน นักคิด นักหนังสือพิมพ์ ทนาศความ บุคคลในอาชีพต่าง ๆ อยู่ระยะหนึ่ง จากนั้นจึงเริ่มต้นส่งคนเข้าสู่ชนบทไปดำเนินการโฆษณาปลุกระดม และจัดตั้งชวานา โดยมีเข็มมุ่งที่จะดำเนินการต่อสู้ โดยการใช้อาวุธในชนบทเป็นเอก ตามแนวทางการปฏิวัติของจีนที่นำโดย พรรคคอมมิวนิสต์จีน (พลจ.) และเหมาเจ๋อตุงที่ประสบความสำเร็จเหนือแผ่นดินจีนในปี 2492 โดยอาศัยแนวทางอำนาจรัฐ

¹⁴ ดูรายละเอียดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารได้ ใน ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ, อ้างแล้ว, หน้า 153-179.

เกิดจากกระบอกปืนคือการต่อสู้ด้วยอาวุธในชนบทเป็นรูปการเลก สร้างฐานที่มั่นในชนบทที่ใช้ชนบทล้อมเมือง แล้วยึดเมืองในที่สุด"¹⁵ อย่างไรก็ตามอายุของ "สังคมนิยม" ก็มีระยะแพร่ได้ไม่นานมากนัก ในเดือนพฤศจิกายน 2495 รัฐบาลของนายกรัฐมนตรี จอมพล ป.พิบูลสงคราม ภายใต้อำนาจอำนาจคณะรัฐประหาร พ.ศ.2494 ของพลโท ผิน ชุณหะวัณ พันเอก เผ่า ศรียานนท์ และ พันเอก สฤษดิ์ ชนะวีร์ ก็ได้พยายามดำเนินการกระชับอำนาจ โดยการทำลายอำนาจของฝ่ายตรงข้ามทุกกลุ่ม และริบเร่งดำเนินการในทางที่จะทำให้แน่ใจว่าการปกครองของตนจะไม่มีใครต่อต้าน โดยขออัยการตรวจเผ่า ได้สิ่งจับบุคคลจำนวนนับร้อย ซึ่งมีทั้ง นักการเมือง นักเขียน นักศึกษา ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ทหาร ญาติของผู้นำเสรีนิยมในอดีต โดยอ้างว่าบุคคลเหล่านี้ได้มีการวางแผนตั้งแผนจัดการคอมมิวนิสต์ หลังการผ่าน พ.ร.บ. การกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ 2495 แล้วรัฐบาลได้ทำการจับกุมเพิ่มเติม¹⁶ หนังสือพิมพ์บางฉบับถูกปิด ซึ่งหนึ่งในจำนวนนั้น ได้แก่ หนังสือ "สังคมนิยม" นายฉินได้ถูกทางการสั่งจับเนื่องจากหลังปี พ.ศ.2495 "สังคมนิยม" ยังแสดงบทความคัดค้านการดำเนินการปราบปรามอย่างรุนแรงของรัฐบาลอยู่¹⁷ ดังนั้นอายุของ "สังคมนิยม" จึงอยู่ได้เพียงแค่เกือบปีเดียวเท่านั้น และส่งผลให้นายฉินต้องหลบหนีการจับกุมจากทางการ

¹⁵ ธิศา ถาวรเศรษฐ์ และ นพ.เหวง โตจิรากร, ปาแตกะความเป็นจริงของการประชุมสมัชชาครั้งที่ 4 ของ พคท. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2526); หน้า 144-145.

¹⁶ ลิขิต ชีร์เวคิน, วิวัฒนาการ การเมืองการปกครองไทย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), หน้า 136-140.

¹⁷ ในเดือนกันยายน ปี 2495 รัฐบาลได้เริ่มกวาดล้างใหญ่ ทำให้มีนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นแกนนำเคลื่อนไหวเรียกร้องสันติภาพถูกประกาศจับ 19 คน ซึ่งสอบสวนแล้ว ถูกสั่งฟ้อง 3 คน สอบสวนแล้วหลักฐานอ่อนให้ปล่อยตัว 12 คน และมี 4 คน หลบหนีไปซึ่งในจำนวน 4 คนนี้มี ผิน บัวอ่อน รวมอยู่ด้วย - ใน ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ คณะ, อ้างแล้ว, หน้า 206.

การเดินทางไปศึกษาต่อที่สาธารณรัฐประชาชนจีน¹⁸

ในช่วงเหตุการณ์การประกาศจับกุมบุคคลต่าง ๆ ในข้อหามีการกระทำเป็นคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีนายผินรวมอยู่ด้วยนั้น นายผินได้หลบหนีไปก่อนที่จะถูกจับกุม เนื่องจากทราบล่วงหน้าว่าจะถูกจับ โดยทราบจากเพื่อนที่เรียนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้วยกันซึ่งเป็นตำรวจ นอกจากนี้เพื่อนธรรมศาสตร์คนอื่นที่เป็นตำรวจ เมื่อพบเห็นนายผินระหว่างทาง ในช่วงกำลังถูกประกาศจับจากทางการ ก็จะแกล้งทำเป็นไม่เห็นเสีย เนื่องจากในห้วงเวลาดังกล่าว ตำรวจที่ไปเรียนที่ธรรมศาสตร์ มีความไม่พอใจรัฐบาลในการเลือกปฏิบัติ โดยเทียบยศวีรยศตำรวจตรีให้กับผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่ไม่เทียบยศวีรยศตำรวจตรีให้กับผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายผินเมื่อถูกประกาศจับจึงได้หนีออกจากที่พักอาศัย คือ วัดปทุมคงคา ไปพักอาศัยอยู่ตามบ้านเพื่อน ได้ย้ายที่พักไป 2-3 ครั้ง จนในที่สุด ทาง พตท. จึงได้มาติดต่อขอทราบความสมัครใจที่จะไปศึกษาต่อที่ประเทศจีน โดยที่นายผินเองยังไม่ทราบว่าจะไปเรียนอะไร แต่ในเมื่อไม่อาจถูกจับกุม จึงตอบรับที่จะไปศึกษาต่อที่ประเทศจีน

เมื่อธันวาคม 2495 นายผิน จึงได้เดินทางหนีไปประเทศจีน พร้อมกับบุคคลอีก 2 คน ได้แก่ นายเริง เมฆไพบูลย์* (เป็นสมาชิก พตท.ภายหลังเป็นนักทฤษฎีคนสำคัญของพรรค) และอีกคนเป็นชายชาวอีสานไม่ทราบชื่อ บุคคลทั้งสามเดินทางโดยอาศัยเรือบรรทุกข้าวระหว่างไทยกับจีน ซึ่งนายผินคาดว่าเป็นเรือของบริษัทฮั่วชานค้าข้าว ของตระกูลเอี่ยมสุวัชร์ ซึ่งเป็นพ่อค้าข้าวส่งออกรายใหญ่ของไทย ภายในเรือมีการจัดระบบความเป็นอยู่ จัดแบ่งที่พัก ห้องน้ำให้กับผู้หลบหนี โดยไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับพนักงานของเรือ นายผินและคณะได้เดินทางไปถึงประเทศจีนเมื่อต้นปี 2496 เป็นช่วงฤดูหนาวหิมะกำลังตก คณะขึ้นฝั่งที่ฮ่องกงพักค้างคืน จากนั้นจึงเดินทางเข้าประเทศจีนทางด่านมณฑลกวางตุ้ง คณะอยู่พักม่อนท่องเที่ยวในกวางตุ้งประมาณ 1 เดือนจึงเดินทางต่อไปยังกรุงปักกิ่ง

¹⁸สัมภาษณ์ ผิน บัวอ่อน, วันที่ 1 มิถุนายน 2537.

*เริง เมฆไพบูลย์ เป็นผู้เขียนเอกสารวิเคราะห์ลักษณะสังคมไทย เรื่อง "วิวัฒนาการแห่งสังคมสยามภาคต้น" เมื่อปี 2504 ใช้นามปากกาว่า สรรค์ รั้งสฤษดิ์ - ผู้ศึกษา

เพื่อเข้าศึกษาที่สถาบันมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์ นายผินได้เข้าศึกษาที่สถาบันแห่งนี้ในวันที่ 2 ช่วงปี 2497-2500 มีจำนวนผู้ร่วมเรียนประมาณ 50 คน โดยนายผินใช้ชื่อจริงว่า "เงินจง"¹⁹

โรงเรียนสอนการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในช่วงนั้นได้เปิดอบรมแก่สมาชิก พคท. ทั้งหมด 3 รุ่น ตั้งแต่ปี 2494-2508 คือรุ่นแรกตั้งแต่ปี 2494-2495 มีผู้มาเรียนจาก พคท. 20 คน รุ่นนี้เรียนที่โรงเรียนพระราชวังจันทนาใน ทุ่งปึกกิ่ง นักศึกษารุ่นนี้ได้เป็นระดับนำของ พคท. เช่น ประเสริฐ ทรัพย์สุนทร รวม วงศ์พันธ์ นิศย์ พงศ์ดาบเพชร ศักดิ์ สุภาเกษม เป็นต้น รุ่นที่สองตั้งแต่ปี 2497-2500 มีผู้มาเรียนจาก พคท. 50 คน รุ่นนี้เรียนที่สถาบันมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์ นักศึกษาในรุ่นนี้ได้เป็นระดับนำของ พคท. มีจำนวนหลายคน เช่น วิโรจน์ อ่ำไพ ธง แจ่มศรี เจริญ วรธงาม วิรัช อังคถาวร อิศน์ พลจันทร์ สิ้น เต็มลิ้ม ประสิทธิ์ ตะเพียนทอง เป็นต้น รุ่นที่สามตั้งแต่ปี 2506 มีจำนวน 11 คน ปี 2507 มีจำนวน 10 คนและปี 2508 มีจำนวน 18 คน รุ่นนี้เรียนที่สถาบันมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์ เช่นเดียวกับรุ่นที่สอง²⁰

สถาบันมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์ แห่งนี้ มิได้รับนักศึกษาเฉพาะ พคท. เท่านั้นแต่รับบุคคลทั่วไป จากพรรคคอมมิวนิสต์อื่น ๆ เช่น จาก ลาว เขมร เวียดนาม พม่า มาเลเซีย เป็นต้น การให้ความรู้จะมีทั้งอาจารย์จีนและอาจารย์ชาวโซเวียต โดยนักศึกษาทุกชาติจะเรียนรวมกันในห้องโถง และจะมีล่ามชาวจีนคอยถอดแปล (สด) จากภาษาจีนหรือโซเวียตให้เป็นภาษาพื้นเมืองของนักศึกษา

¹⁹ดูรายละเอียด ทะเบียนนักเรียนปฏิวัติพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ใน กิพย์พาพร เทศเรียน, พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและพรรคคอมมิวนิสต์จีน : ศึกษาความสัมพันธ์ทางอุดมการณ์ในช่วงปี 1969-1982 (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 106.

²⁰กิพย์พาพร เทศเรียน พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และพรรคคอมมิวนิสต์จีน : ศึกษาความสัมพันธ์ทางอุดมการณ์ในช่วงปี 1969 - 1982 (วิทยานิพนธ์ ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 54 และผนวก ง. และ "เปิดกรุศูนย์การนำพคท." สยามใหม่ ปีที่ 2 ฉบับที่ 66 (18 ก.พ. 2526) หน้า 30-32 และ "เปิดกรุนักปฏิวัติไทย สถาบันมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์" สู่อานาคต ปีที่ 1 ฉบับที่ 47 (31 มกราคม-6 กุมภาพันธ์ 2525) หน้า 10.

ผ่านทางหนังสือ สำหรับหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนการเมืองของจีนรุ่นที่ นายฉินไปศึกษานั้น แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

(1) ภาคการบรรยาย เป็นการบรรยายรวมในห้องประชุมใหญ่โดยผู้บรรยายชาวจีนหรือชาวโซเวียต บรรยายในหลักวิชา 5 วิชา คือ ปรัชญาแนวคิดมาร์กซิสม์ เศรษฐศาสตร์แนวมาร์กซิสม์ การทหาร ประวัติของพรรคคอมมิวนิสต์จีน และประวัติของพรรคบอลเชวิค (ของโซเวียต) ผู้บรรยายของจีน จะบรรยายวิชาทหาร และประวัติพรรคคอมมิวนิสต์จีน ส่วนผู้บรรยายชาวโซเวียต จะบรรยายวิชาปรัชญาและเศรษฐศาสตร์แนวมาร์กซิสม์ ตลอดจนประวัติของพรรคบอลเชวิค การบรรยายจะเป็นภาษาจีนหรือภาษาโซเวียตแล้วแต่ที่ผู้บรรยาย แต่จะมีการแปลเป็นระยะ ๆ แก่นักศึกษาด้วยภาษาพื้นเมืองของนักศึกษาซึ่งการบรรยายในรุ่นดังกล่าวมีนักศึกษาเข้ารับฟังเป็นจำนวนนับร้อยคน และใช้หูฟังการแปลสด จากล่ามตามภาษาประจำชาติตน

(2) ภาคการสัมมนาอภิปราย เป็นการนำทฤษฎีที่ได้ศึกษามาจากผู้บรรยายมาทำการซักถามโต้แย้งกันในหมู่นักศึกษา จัดเป็นชั้นเรียนย่อย ๆ ตามแต่ละชาติ โดยมีอาจารย์ชาวโซเวียตหรือชาวจีนควบคุมการอภิปราย คอยให้คำอธิบายผ่านล่ามแปล

ในด้านการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันนั้น โดยทั่วไปทุกคนพูดแต่ภาษาไทยเมื่อเวลาอยู่ด้วยกัน อย่างไรก็ตามทางสถาบันมีการจัดสอนภาษาจีนให้เรียนกันเอง แต่ก็ไม่ค่อยได้นำไปใช้เท่าไร สำหรับนายฉินได้มีโอกาสใช้ภาษาจีนอยู่ระยะหนึ่งคือ ช่วงที่นายฉินไม่สบายต้องไปนอนอยู่โรงพยาบาล จึงจำเป็นต้องพูดภาษาจีน เพราะอยู่ตามลำพัง นายฉินไม่สบายมีอาการเป็นไข้หวัดบ่อยครั้ง นอนไม่ค่อยหลับและรับประทานอาหารไม่ได้ แต่มาระยะหลังวิทยาศาสตร์การแพทย์เจริญขึ้นพบว่า เป็นโรคภูมิแพ้ซึ่งเกี่ยวพันกันมาตั้งแต่เด็กในอดีต เพราะตอนที่นายฉินเป็นเด็กสุขภาพไม่แข็งแรง ทั้งนี้นายฉินมาสังเกตพบว่า เมื่อไปอยู่เวียดนามตอนเหนืออากาศดีสว่างอากาศแข็งแรงไม่เป็นอะไร ผิดกับที่ปักกิ่งหน้าหนาวอากาศหนาวมาก และหน้าร้อนก็อากาศร้อนมาก²¹

หลักสูตรที่นายฉินศึกษาจากสถาบันมาร์กซิสม์-เลนินนิสม์ นี้ เป็นหลักสูตร 2 ปีครึ่ง นายฉินจึงสำเร็จการศึกษาเมื่อกลางปี 2498 โดยเป็นการเรียนการสอนเต็มวัน และมีการดูแลสุขภาพด้วยแต่ไม่มีการฝึกอาวุธ เพียงแต่อบรมทางด้านยุทธวิธีเท่านั้น สำหรับวิชาการทางด้าน

²¹ สัมภาษณ์ ฉิน บัวอ่อน, วันที่ 12 กรกฎาคม 2537.

ทฤษฎีปรัชญาและเศรษฐศาสตร์แนวมาร์กซิสม์นั้น เป็นการคัดลอกบางตอนมาบรรณาธิไม่ว่าจะเป็นหนังสือ Capital ของมาร์กซ์ หรือสรรนิพนธ์ต่าง ๆ ของเลนิน ส่วนสรรนิพนธ์ของเหมาเจ๋อตุงจำนวน 8 เล่มนั้น ได้ศึกษาครบหมด ทั้งนี้ในกลุ่มนักศึกษารุ่นที่สอง มีนายวิรัช อังคถาวร เป็นตัวแทนของพคท. ประจำกลุ่มนักศึกษา

เมื่อจบหลักสูตร 2 ปีครึ่งแล้ว กลุ่มนักศึกษารุ่นที่สองนี้ได้ศึกษาเพิ่มเติมที่สถาบันมาร์กซิสม์-เลนินนิสม์ ต่ออีก 1 ปี ในรายวิชาทฤษฎีตามเดิม ยกเว้นวิชาการทหาร การศึกษาในระดับนี้เรียกว่าเป็น "นักศึกษาคั่นคว่า" จะทำการศึกษาคำราที่แปลเป็นภาษาไทย โดยการถอดความจากการบรรยายวิชาการในห้องประชุมใหญ่ จากการบรรยายของอาจารย์ชาวจีน และชาวโซเวียตในช่วง 2 ปีครึ่งที่ผ่านมา เมื่อนักศึกษาคั่นคว่าจากตำราแล้ว ก็จะนำมาอภิปรายกันในกลุ่ม ปรากฏว่าระหว่างกำลังศึกษาแบบอภิปรายนี้ นักศึกษาส่วนหนึ่งได้รับคำสั่งให้กลับไปปฏิบัติงานกับ พคท. ดังนั้นจึงเหลือนักศึกษาเพียง 20 คนรวมทั้งนายผินด้วย เมื่อศึกษาจนครบหนึ่งปีแล้วทางสถาบันมาร์กซิสม์-เลนินนิสม์ ได้ทำการคัดเลือกนักศึกษากลุ่มดังกล่าวไว้จำนวน 6 คน เพื่อส่งไปศึกษาต่อเป็นผู้ช่วยอาจารย์ชาวจีนที่สถาบันแห่งนี้ โดยสถาบันต้องการจะอบรมให้เป็นอาจารย์ผู้สอนแก่นักศึกษารุ่นใหม่ต่อไปที่สถาบัน นักศึกษาทั้ง 6 คนนั้น คาดว่าจะผ่านการคัดเลือกมาจากนักศึกษาผู้ที่ผ่านการประเมินผลได้ในระดับสูง (มีการประเมินผลทุกครั้งตั้งแต่หลักสูตร 2 ปีครึ่งเป็นต้นมา แต่ทางสถาบันไม่เคยประกาศผลการประเมินให้นักศึกษาทราบ นักศึกษาทั้ง 6 คนได้แก่นายชง แจ่มศรี (หลินผิง) นายวิรัช อังคถาวร (จางห้วน) นายเจริญ วรรณงาม (เงินเจี๋ย) นายเริง เมฆไพบูลย์ (หลินไท่) ช่าง อุดมประเสริฐ (หวังต้า) และนายผิน แต่แล้วในปี 2501 นายผินต้องเดินทางกลับประเทศไทยตามคำสั่งของ พคท. ที่ต้องการให้กลับมาปฏิบัติงาน ดังนั้นนายผินจึงไม่ได้เป็นอาจารย์ผู้ช่วยสอนตามที่ทางสถาบันมาร์กซิสม์-เลนินนิสม์ ประสงค์จะให้สอนนักศึกษารุ่นต่อไป

สภาพการเมืองไทย²² ก่อนที่นายผินจะเดินทางกลับมาปฏิบัติงานนั้นมีความสับสนทางการเมือง อันมีสาเหตุมาจากการแย่งอำนาจกันของเหล่าบรรดาผู้นำทางการเมือง ช่วงระยะ

²²ลิขิต ชีร์เวคิน, วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 141-147.

เวลาเกือบ 5 ปี ที่นายผินศึกษาแนวทางมาร์กซ์อยู่ที่ประเทศจีน คือตั้งแต่ 2496-2500 การเมืองไทยตกอยู่ภายใต้การปกครองที่ใช้อำนาจแบบเผด็จการของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเป็น นายกรัฐมนตรี ภายใต้การสนับสนุนของกลุ่ม ผิน-เผ่า-สฤษดิ์ แต่ต่อมากลุ่ม ผิน-เผ่า-สฤษดิ์ ก็มีการแย่งอำนาจกันภายในกลุ่มเอง โดยต่างสะสมกำลังอำนาจกันเพื่อโค่นล้มอีกฝ่ายหนึ่ง ในที่สุดเมื่อ กันยายน 2500 สฤษดิ์ ทำรัฐประหาร ส่งผลให้ฝ่ายตรงข้ามต้องหนีออกนอกประเทศ ในการปฏิบัติโดยทั่วไปในการเมืองไทย สฤษดิ์ ไม่ได้เข้าครองอำนาจโดยทันที ได้ให้ พจน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรีเป็นเวลา 90 วัน แล้วจึงมีการเลือกตั้งทั่วไป ภายหลังจากการเลือกตั้ง พลโท ถนอม กิตติขจร ได้เป็นนายกรัฐมนตรี แต่และแล้วท่ามกลางวิกฤตการณ์ทางการเมือง การต่อสู้กันของกลุ่มภายในพรรคและในกองทัพ สฤษดิ์ จึงยึดอำนาจอีกครั้งหนึ่งเมื่อ 20 ตุลาคม 2501 โดยมี พลโทถนอม ร่วมด้วยในการทำรัฐประหาร ส่งผลให้รัฐธรรมนูญของปี 2495 ถูกยกเลิก เป็นการยุติรัฐบาลแบบประชาธิปไตย หลังจากนั้นประเทศไทย ได้ถูกปกครองโดยเผด็จการแบบ "พ่อขุน" ภายใต้สฤษดิ์ และผู้สืบทอดคือ จอมพลถนอม กิตติขจร และจอมพลประภาส จารุเสถียร ระบบเผด็จการแบบพ่อขุนอยู่ได้เป็นเวลานาน 15 ปี โดยมีประชาธิปไตยครึ่งใบแทรกเข้ามาเล็กน้อย ก่อนที่จะถูกล้ม โดยการลุกขึ้นต่อต้านของนักศึกษาในปี 2516

บทบาทของผิน บัวอ่อน ในพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย²³

นายผินเดินทางกลับมาประเทศไทย ก่อนรัฐประหารเดือนตุลาคม 2501 ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐบาลพลโท ถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี พคท. ได้ให้นายผินมาปฏิบัติงานที่กรุงเทพฯ โดยให้ปฏิบัติหน้าที่ 2 ประการด้วยกันคือ

1) จัดการการศึกษาให้แก่สมาชิกพรรค เพื่อเตรียมการประชุมสมัชชาผู้แทนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยครั้งที่ 3 ในปี 2504 ลักษณะการจัดการศึกษาเป็นการบรรยายปัญหาแนวทางมวลชน ปัญหางานข่าวของพรรคโดยเป็นบรรยายลับ นายผินเป็นผู้บรรยาย และเป็นวิทยากรดูแลให้กลุ่มอภิปราย แต่ละวันใช้เวลา 3-5 วัน เป็นการอบรมระยะสั้น

²³ สัมภาษณ์ ผิน บัวอ่อน, วันที่ 12 กรกฎาคม 2537.

2) ร่วมกับระดับนำของพรรคในการจัดตั้งมวลชนด้านนักศึกษาโดยการสรุปบทเรียน การเคลื่อนไหวของนักศึกษา

ทั้งนี้ในระบอบแรกที่นายผินกลับมาประเทศไทยนั้น นายประสงค์ วงศ์วิวัฒน์ (นามแฝงของ พคท.) เลขาธิการ พคท. ซึ่งเป็นผู้นำสูงสุดได้เรียกตัวไปพบและกำหนดนโยบายให้ปฏิบัติ นอกจากนี้ นายผินได้มีการติดต่อและพบปะกับ จนท. ระดับนำของ พคท. ทั้งกรมการเมือง และกรรมการกลางของพรรคมาโดยตลอด ซึ่งนับว่ามีความใกล้ชิดกับระดับนำของพรรค ทั้งนายประวุฒิ ศรีมันตะ สหิตสมาธิก พคท. ที่เคยคัดค้านและตอบโต้บทความแนวคิดของผินในช่วง ปี 2516-2519 นั้น ได้ให้ความเห็นต่อกรณีนี้ว่า^{๒๔} ผินมีความใกล้ชิดกับศูนย์กลางของพรรคมาก ได้รับความเอาใจใส่เป็นพิเศษ เป็นผู้ที่พรรคให้การสนับสนุนมากถึงขนาดได้รับการแต่งตั้งเป็นกรมการเมืองและกรรมการกลางของพรรคตั้งแต่วันหนุ่ม ทั้งนี้เพื่อชู ผิน ขึ้นมาปะทะกับกระแสของปัญญาชนไทย อันเนื่องจากระดับนำของ พคท. ในขณะนั้นส่วนใหญ่เป็นผู้มีเชื้อจีน

กล่าวโดยสรุปแล้ว ระหว่างปี 2501-2504 นายผินได้ปฏิบัติงานให้แก่ พคท. 2 ประการด้วยกัน ได้แก่ ทำงานด้านการศึกษาของพรรค ได้แก่ การจัดการการศึกษาให้แก่สมาชิกพรรค การสรุปงานด้านเอกสารของพรรค และอีกประการหนึ่ง คือการบุกเบิกงานด้านชนบทเป็นการลับ โดยนายผินทำการสรุปการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของพรรค รวมทั้งกับผู้ปฏิบัติงานของพรรคด้านชนบท และจัดทำเป็นเอกสาร ผู้ปฏิบัติงานของพรรคเหล่านั้น จะออกไปลงชนบทเพื่อดำเนินการจัดตั้งมวลชนโดยลงชนบทไปเป็นรุ่น ๆ นายผินได้บุกเบิกงานชนบท โดยทำการสรุปการลงชนบทของรุ่นที่ 1 ซึ่งเป็นการฟื้นฟูการบุกเบิกชนบทจนกระทั่งหมดรุ่นที่ 2 ซึ่งในอดีตเคยมีการลงชนบทมาก่อนหน้านี้แล้ว สำหรับพื้นที่ที่นายผินรับผิดชอบในการสรุปงานลงชนบทได้แก่ พื้นที่เขต 7 ประกอบด้วย 5 จังหวัดในภาคกลางตะวันตก ได้แก่ จ.นครปฐม จ.เพชรบุรี จ.ราชบุรี จ.กาญจนบุรี และ จ.ประจวบคีรีขันธ์ หลังจากนายผินได้สรุปงานลงชนบทสำเร็จแล้ว ได้จัดทำเอกสารออกมาเมื่อปี 2502 ชื่อว่า "งานชาวนาควรจะทำอย่างไร" ซึ่งเอกสารลับของพรรคดังกล่าวเป็นเอกสารหลักของ พคท. ในการบุกเบิกงานชนบทก่อนที่จะจับอาวุธต่อสู้กับรัฐ เนื้อหาของหนังสือนี้เป็นแนวทางการจัดตั้งมวลชนในชนบทว่าควรจะเป็นอย่างไร

^{๒๔}สัมภาษณ์ ประวุฒิ ศรีมันตะ, วันที่ 4 เมษายน 2539.

ในการจัดงานทางด้านการศึกษาของพรรคนั้น นายผิน ได้จัดทำเอกสารวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพสังคมไทย ตลอดจนแนววิधिปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาของชาติโดยตั้งชื่อว่า "ปัญหาการปฏิบัติประเทศไทย" นายผินเขียนบทความนี้ตั้งแต่ปี 2502 และได้ปรับปรุงแก้ไขมาโดยตลอด ระหว่างการแก้ไข ได้นำต้นฉบับให้ระดับนำของพรรค (สาขไทย) พิจารณา และได้รับความเห็นชอบแล้ว นายผินจึงจะนำไปจัดพิมพ์ บทความดังกล่าวเขียนแล้วเสร็จในปี 2503 แต่มีการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มเพื่อเผยแพร่ภายหลังบทความ "งานชวนาควรจะทำอย่างไร" บทความ "ปัญหาการปฏิบัติประเทศไทย" ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์สังคมไทยว่ามีสภาพเป็นอย่างไร ซึ่งกล่าวโดยรวมแล้วสรุปว่าเป็น "สังคมกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา" คล้ายกับงานของ อริฤทธ์ พรหมชมพู (หรือ อุดม ศรีสุวรรณ) เมื่อปี 2493 ในบทความ "กึ่งเมืองขึ้น" (หรือ เส้นทางสังคมไทย) ซึ่งสรุปว่าสังคมไทยเป็นสังคมกึ่งเมืองขึ้น โดยนำเอาแนวคิดของเหมาเจ๋อตุงในการวิเคราะห์สภาพสังคมจีน ในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงไปเป็นคอมมิวนิสต์ มาเป็นกรอบการวิเคราะห์ สำหรับส่วนที่สองเป็นนวนิยายของ พตท. ในการพิมพ์ครั้งแรกนั้นได้รับการพิมพ์ทั้งสองส่วน แต่หลังจากปี 2510 ซึ่งนายผินถูกทางเจ้าหน้าที่จับกุมตัวแล้ว และทางระดับนำของ พตท. สาขไทยเริ่มหมดอำนาจลง ประกอบกับกระแสการปฏิวัติวัฒนธรรมจีนได้กระทบมาถึงวิถีชีวิตของมวลสมาชิก พตท. ทำให้ในการพิมพ์หลังจากนั้น ทางพรรคได้ตัดส่วนที่สองว่าด้วยนวนิยายออกไปคงเหลือแต่ส่วนแรกที่เป็นการวิเคราะห์สังคมไทยที่ พตท. ยึดเป็นคัมภีร์หลักของพรรคในการขึ้นำการปฏิวัติสังคมไทย*

ตั้งแต่ช่วงปี 2501-2504 ภายใตพรรคมินิวนิสต์แห่งประเทศไทยนั้น ได้เริ่มปรากฏเค้าลางของความแตกแยกกันในแนวคิดขั้นแล้ว โดยระดับนำของพรรคที่มีเชื้อสายจีนสืบทอดอุดมการณ์มาจากพรรคมินิวนิสต์จีน (พคจ.) สาขาประเทศไทย ซึ่งรับประสบการณ์การปฏิวัติมาจาก พคจ. มาเป็นรูปแบบในการเคลื่อนไหวต่อสู้ของ พตท. ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นระดับนำที่ไม่นิยมความรุนแรง และมีความเห็นว่าเป็นหวังเวลาดังกล่าว การปฏิวัติสังคมยังไม่ควรจะใช้ความรุนแรง นายผินเป็นบุคคลหนึ่งในกลุ่มหลังที่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงสังคมโดยสันติวิธี และได้รับแรงสนับสนุนจากแนวทางที่ไม่นิยมความรุนแรง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกลูกไทย

* รายละเอียดของปัญหาในการวิเคราะห์สังคมไทย จะได้อธิบายอย่างละเอียดในบทที่ 4

"ปัญหาการปฏิวัติประเทศไทย" นั้น ผินได้เขียนขึ้นเมื่อปี 2502 ภายใต้งานแนะนำของระดับนำของพรรคสายที่ไม่นิยมความรุนแรง หนังสือดังกล่าวนายผินเขียนเสร็จจានแต่ละก่อนก็จะเสนอให้ระดับนำสายที่สนับสนุนตนเองพิจารณา ซึ่งก็ได้รับความเห็นชอบด้วยดี หนังสือดังกล่าวมี 2 ส่วนที่สำคัญ ส่วนแรก เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างสังคมไทยในเชิงประวัติศาสตร์ ส่วนที่สองเป็นการวางแผนนโยบายที่ควรจะดำเนินต่อไปของสังคมไทยในระดับกว้าง โดยไม่ได้เจาะลงไป ในรายละเอียด ซึ่งทั้งสองนี้ในการจัดพิมพ์ครั้งแรก หลังการประชุมสมัชชาครั้งที่ 3 (ปี 2504) ได้พิมพ์ออกเผยแพร่ในพรรคทั้งสองส่วน แต่ต่อมาเมื่อนายผินถูกจับแล้ว ประกอบกับระดับนำของพรรคสายที่ไม่นิยมความรุนแรงหมดอำนาจลงแล้ว ส่วนที่สองที่เป็นแนวนโยบายสังคมไทยจึงถูกคัดออกไปในการพิมพ์ครั้งต่อ ๆ มา แต่อย่างไรก็ตามหลังสมัชชาครั้งที่ 3 แล้ว พลท.ก็ได้ยอมรับหนังสือ "ปัญหาการปฏิวัติประเทศไทย" เป็นคัมภีร์หลักในการชี้นำการปฏิวัติสังคมมาโดยตลอด จนกระทั่งมาประสบกับวิกฤตการณ์การคัดค้านจากบรรดานิสิต นักศึกษา ปัญญาชน หลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ที่ไม่เห็นด้วยกับการวิเคราะห์สังคมไทยในแนวทางดังกล่าว ซึ่งในภายหลังตัวนายผินเองก็มีความเห็นว่าหนังสือดังกล่าวสมควรที่จะมีการปรับเปลี่ยนได้แล้ว เนื่องจากสภาพโครงสร้างของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป แต่ว่าระดับนำของ พลท. ยังมีความเห็นว่าคงใช้ได้อยู่ไม่ต้องปรับเปลี่ยน

นายผินได้วิจารณ์ถึงระดับนำของ พลท. ว่ามีลักษณะของเผด็จการทางความคิด โดยเฉพาะตัวนายประสงค์ วงศ์วิวัฒน์ เลขาธิการของพรรค และบรรดาผู้ใกล้ชิดจะชี้นำทางความคิดต่อสมาชิกพรรค ประจวบกับในห้วงปี 2504 เป็นระยะเริ่มแรกที่จีนมีการ "ปฏิวัติวัฒนธรรม"²⁵ (2505-2516) เกิดขึ้นภายในประเทศ นำโดยนายพล เป่ฮว นางเจียงชิง และแก๊ง 4 คน ที่ยึดอำนาจจากเหมาเจ๋อตุง (ซึ่งกำลังเจ็บป่วยและอายุมาก) อย่างสงบ และล้มล้างระดับนำในพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่ไม่ยอมสยบต่อกลุ่มดังกล่าว เป็นช่วงเวลาที่มีการใช้นโยบายซ้ายจัดในการปกครองประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนพยายามล้มล้างวัฒนธรรมประเพณีความ

²⁵ มั่น พัทธินทิส, ชีวิตจริงของเติ้งเสี่ยวผิง, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น, 2521) และ Han Suyin, MAO and the Chinese Revolution 1949-1976, Triad Panther Books, 1978 G.B. pp. 247-458.

เชื่อต่าง ๆ ในหมู่ชาวจีนด้วยวิถีการรุนแรง กระแสปฏิวัติวัฒนธรรม จึงส่งผลกระทบต่อพรรคคอมมิวนิสต์ในเอเชียอาคเนย์ทั้งหมดด้วย ไม่ว่าจะเป็น พคท. พรรคคอมมิวนิสต์มลายา พรรคคอมมิวนิสต์พม่า ยกเว้นพรรคคอมมิวนิสต์แห่งอินโดจีน ซึ่งโฮจิมินห์เป็นผู้นำไม่ยอมรับกระแสการปฏิวัติวัฒนธรรมจากจีนมาดำเนินนโยบายในพรรค สำหรับ พคท. ในส่วนของศูนย์กลางนำที่มีความสัมพันธ์กับพรรคคอมมิวนิสต์จีนนั้น ได้รับเอากระแสการปฏิวัติวัฒนธรรมมาใช้ภายในพรรคด้วย โดยมีการกำจัดผู้ที่แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากองค์กรนำออกไป เพียงแต่สถานการณ์ไม่โหดร้ายรุนแรงเท่าในจีน ที่มีการทารุณกรรมกันจนตายไปในคุก แต่อย่างไรก็ตาม ในส่วนของ พคท. ก็ยังคงรูปแบบของกระแสการปฏิวัติวัฒนธรรมจากจีนเอาไว้ ได้แก่ การใช้ความเลียบขาด และเป็นเผด็จการในการปกครองการแสดงความคิดเห็น การกีดกันสมาชิกพรรคที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างจากองค์กรนำออกไปจากศูนย์กลาง และให้มวลชนมาประสามความผิดของความคิดที่แตกต่างจากศูนย์กลาง หรือการถูกข่มขู่ให้ขู่อย่างโดดเดี่ยว ห้ามสมาชิกคบหาสมาคมบุคคล การลงโทษดังกล่าวจึงทำให้ไม่มีใครกล้าโต้แย้งทางความคิด และกล้าที่จะคบหาสมาคมกับผู้ที่โดนลงโทษ จึงต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว บุคคลเหล่านี้ถูกกล่าวหาว่าเป็น "ลัทธิแก้" (Revisionism) ซึ่งจุดนี้นายผินตั้งข้อสังเกตว่าเป็นลัทธิแก้ที่แก้กับอะไร เพราะเท่าที่ได้ศึกษามาไม่พบว่าจะขัดแย้งกับทฤษฎีต่าง ๆ ของมาร์กซ์หรือเลนิน หรือนักคิดสังคมนิยมอื่น ๆ แต่อย่างไร ซึ่งในจุดนี้นายผินได้ขยายถึงศูนย์กลางของ พคท. ในช่วงเวลาดังกล่าวว่าเป็นบุคคลเชื้อสายจีน หรือจะเรียกว่าพวกลูกจีน ซึ่งมีความพยายามที่จะกีดกันไม่ให้พวกลูกไทยได้ขึ้นมามีอำนาจในศูนย์กลาง ดังนั้นประจวบกับทางจีนเกิดกระแสการปฏิวัติวัฒนธรรมจึงได้อาศัยเหตุดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือในการกีดกัน และกำจัดลูกไทยที่พยายามจะก้าวขึ้นมาสู่ระดับนำของ พคท. ซึ่งในจุดนี้ ผศ.ธิดา ถาวรเศรษฐ และนายแพทย์เหวง โตจิรการ ได้เขียนไว้ในหนังสือ "ปาแตกความเป็นจริงของการประชุมสมัชชาครั้งที่ 4 ของพคท. "ไว้ว่า"^{๒๐} ภายหลังจากเหมาเจ๋อตุงและพรรคคอมมิวนิสต์จีน (พคจ.) ได้ชัยชนะแล้วเมื่อ 2492 นั้น ทางจีนได้ประกาศยุบเลิก พคจ. สาขาไทย โดยเสนอให้สมาชิก พคจ. สาขาไทยตัดสินใจว่าจะกลับไปช่วยพัฒนาประเทศจีน หรือลาออก หรือโอนเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ไทย สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าแม้กระทั่งในภาวะ

^{๒๐}ธิดา ถาวรเศรษฐ และน.พ.เหวง โตจิรการ, ปาแตกความเป็นจริงของการประชุมสมัชชา ครั้งที่ 4 ของ พคท. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2526), หน้า 146-147.

ที่เป็นทางการ พคจ. สาขาไทยก็ยังคงดำรงอยู่จนถึงปี 2488 นั่นคือสมาชิก พคจ. จากจีนที่มาก่อตั้ง พคท. ในสมัยปี 2485 นั้น โดยความเป็นจริงแล้ว บรรดาคนเหล่านั้นก็ยังคงเป็น พคจ. สาขาไทย แต่มาทำหน้าที่ในองค์กรที่มีชื่อว่า "พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย" เท่านั้น และในระยะหลัง บุคคลเป็นจำนวนมากเหล่านั้นก็ถือกันเองว่าได้โอนเข้าเป็นสมาชิก พคท. แล้ว เข้ามายึดศูนย์การนำ ทางความคิดและนโยบายไว้ โดยเนื้อแท้แล้วบุคคลเหล่านั้นยังคงซึบซาบไปด้วยระบบคิดและแนวทาง ของ พคจ. ทั้งชุดอยู่ตลอดเวลา

สภาพการณ์โดยทั่วไปของสมัยปี 2504 ซึ่งมีการประชุมสมัชชาที่ 3 ของ พคท. นั้น เป็นปีเดียวกันกับที่รัฐบาล จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรก (2504-2508) อันเป็นผลต่อเนื่องจากผลการวิจัยและข้อเสนอแนะของธนาคารโลก ที่ได้ทำขึ้น ในนามรัฐบาลไทย ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์ในขั้นนี้ก็คือ การขยายอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาใน ภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ สหรัฐให้ความช่วยเหลือ ทั้งด้านเงินทุนและบุคลากร ส่งผลให้รัฐบาล จอมพลสฤษดิ์ ต้องดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สอดคล้องกับสหรัฐ คือการต่อต้านอิทธิพลของฝ่าย โลกคอมมิวนิสต์ อันจะนำไปสู่แผนลงมือร่วม รัสเซีย-จีน ซึ่งสรุปว่าความมั่นคงของประเทศไทย เป็นสิ่งสำคัญ และสหรัฐ พร้อมทั้งจะต่อต้านการรุกรานบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์ ซึ่งอาจเป็น อันตรายต่อประเทศไทย อันรวมถึงการช่วยเหลือไทยต่อต้านการก่อการร้ายภายในประเทศไทย ด้วย ส่งผลให้ในสมัยนี้การใช้อำนาจแบบเด็ดขาดเพื่อกำจัด "พวกนอกวิถีนอกกรอบ" เป็นสิ่งที่พบ เห็นได้อยู่เสมอทั้งการลงโทษประหารชีวิต และกำจัดผู้กระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้ ได้ออกคำประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 12 ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2501 ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ สอบสวนยิ่งขึ้น ในอันที่จะกักขังผู้ต้องหาไว้ตลอดระยะเวลาสอบสวน และคดีเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ ต้องไปขึ้นศาลทหารตามกฎหมายการศึกษา ในสมัยนี้ ปัญญาชน นักศึกษา นักหนังสือพิมพ์ ตลอดจน นักการเมืองจำนวนมาก ที่วิพากษ์วิจารณ์สังคมไทย จะถูกปราบปรามอย่างรุนแรง²⁷

²⁷ ลิขิต อีร์เวคิน, วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย (กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 133-142.

ผลจากการประชุมสมัชชาครั้งที่ 3 ของ พคท. เห็นว่าสถานการณ์ที่รุกเข้าเช่นนี้ทาง พคท. จึงได้เสนอให้เตรียมการสู้รบด้วยอาวุธ แต่ยังคงไม่มีการจัดกำลังแต่อย่างใด เนื่องจาก บางส่วน โดยเฉพาะฝ่ายลูกไทยเห็นว่าควรต่อสู้ด้วยวิธีสันติไปก่อน อย่างไรก็ตามในปี 2506 พคท. ก็ได้เตรียมพร้อมในการจัดตั้งกำลังรบ ภายหลังจากที่นาย รวม วงศ์พันธ์ ถูกประหารชีวิต ทำให้ พคท. เห็นว่าการต่อสู้ด้วยสันติวิธีไม่น่าจะเป็นไปได้แล้ว

ในปี 2504 นี้ นายผินได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการกลางในคณะกรรมการกลาง ของ พคท. และเป็นเลขาธิการในสำนักงานเลขาธิการของ พคท. (ตำแหน่งนี้มีหลายคนในสำนักงาน เลขาธิการ แต่ไม่มีการจัดลำดับว่าใครจะมีสายการบังคับบัญชาสูงกว่าใคร) มีหน้าที่ทางด้านทฤษฎี และวิชาการ นายผินเป็นผู้ร่างงานการเมืองของการประชุมสมัชชาครั้งที่ 3 ของ พคท. ในนาม ของมิตร สمانันท์ นามแฝงของเลขาธิการ พคท. ซึ่งได้แก่ นายเจริญ วรรณงาม การกล่าว ดังกล่าวของนายผินนั้นได้รับความเห็นชอบจากนายวิรัช อังคถาวร (หรือจางห้วน หรือ ส.พิชิต) กรรมการเมืองของ พคท. เป็นผู้มีอิทธิพลมากที่สุดคนหนึ่งในพรรคซึ่งคำพูดต่าง ๆ ของวิรัช สมาชิกใน พรรคให้ความเชื่อถือ²⁸ การที่นายผินได้รับมอบหมายให้ร่างการเมืองของการประชุมสมัชชา ครั้งที่ 3 ของ พคท. แทนบรรดาระดับนำในพรรคนั้น เหตุผลเพราะในช่วงเวลาดังกล่าวสมาชิก พรรคส่วนใหญ่จะลงชนบทเพื่อปฏิบัติงานมวลชน เนื่องจากห้วงเวลาดังกล่าวมีมวลชนหนึ่งลงชนบท มากด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ ประการแรก ประชาชนหนีเผด็จการของรัฐบาล จอมพลสฤษดิ์ ลงไปในชนบท เพราะเกรงกลัวการถูกจับดำเนินคดี ในการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ซึ่งโทษ ร้ายแรงมาก ประการที่สอง เพราะ พคท. กำลังต้องการขยายงานด้านชนบทให้มากขึ้น เพื่อ แข่งขันกับภาครัฐบาลที่ออกแผนพัฒนา เศรษฐกิจฉบับแรกในปี 2504

ผิน บัวอ่อน ในความขัดแย้งกับ พคท.²⁹

ในการประชุมสมัชชาครั้งที่ 3 ของ พคท. ในปี 2504 นี้มีปรากฏการณ์ที่สำคัญอีกประการ

²⁸ สัมภาษณ์ ผิน บัวอ่อน, วันที่ 15 สิงหาคม 2537.

²⁹ สัมภาษณ์ ประวดี ศรีมันตะ, วันที่ 4 เมษายน 2539.

หนึ่ง คือ นายผิน กับ รวม วงษ์พันธ์ ได้เสนอให้สร้างพรรคใน "ลักษณะประชาชาติ" ขึ้นมา ลักษณะประชาชาติคือ การมีสมาชิกพรรค ที่มาจากชนพื้นเมืองในประเทศ นั่นคือควรมีคนไทย มากกว่าในฐานะที่เป็นพรรคในประเทศไทย แต่ที่ผ่านมาสมาชิกส่วนใหญ่มีแต่ลูกจีนในระดับแกนนำ เพราะฉะนั้นจะต้องปรับเปลี่ยนให้มีลูกไทยเพิ่มขึ้น นายผิน และรวม วงษ์พันธ์ จึงเสนอให้พรรค ดำเนินการ 2 ประการด้วยกัน ในการสร้างลักษณะประชาชาติ ได้แก่ ประการแรกทำให้ชาวนา กรรมกร เข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคและเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของพรรค ประการที่สองให้องค์กรนำ ของพรรคเป็นคนลูกไทย ซึ่งการสร้างพรรคในลักษณะประชาชาตินี้มีที่มาจากสากลที่ 3 และเป็นที่ยอมรับของ พคจ. โดยในปี 2496-2497 ทาง พคจ.ได้เสนอว่า การที่จะปฏิวัติสังคมใดได้นั้นต้องทำให้ พรรคมีลักษณะเป็นพรรคประชาชาติ ให้คนพื้นเมืองขึ้นมาอ่านาจในพรรค ซึ่งผินเองก็ทราบดีว่าการ กระทำนี้ได้ดังกล่าวโดยเฉพาะการให้คนไทยขึ้นมาอยู่ในศูนย์กลางการนำได้นั้น เป็นเรื่องยาก โดยการ ดำเนินงานจะต้องลงไปสู่ชนบท ชลชากรรนำ ชลชาความคิด และทำให้ลูกจีนยอมรับและปฏิเสธไม่ได้ ว่าการที่พรรคจะใหญ่ขึ้นได้นั้นจะต้องเป็นเพราะลูกไทยและส่วนประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญในพรรค ก็ จำเป็นต้องเป็นลูกไทย เนื่องจากในระยะยาวต่อ ๆ ไปแล้ว ไม่ว่าจะระดับกรรมการจังหวัด หรือ กรรมการอำเภอของ พคท. ก็จะต้องเป็นคนไทยในที่สุด

ลักษณะของระดับนำใน พคท. นั้นถึงแม้ว่าจะมีฝ่ายลูกจีนและลูกไทยก็ตาม แต่ก็ยังไม่ได้ มีการแสดงออกที่ชัดเจน เพราะฝ่ายลูกจีนเองก็ยังไม่ได้แสดงตัวออกมา เนื่องจาก พคจ.เองก็ สนับสนุนสมัชชาครั้งที่ 3 ของ พคท. ในเรื่องของพรรคประชาชาติ นอกจากนี้ วิรัช อังคตาวร กรรมการเมืองก็เห็นชอบด้วย อย่างไรก็ตามลูกจีนในพรรคก็ไม่ต้องการให้คนสูญเสียการนำไป ได้ ทำการต่อต้านความเป็นพรรคประชาชาติ แต่เป็นไปในลักษณะใต้ดิน คือคอยหาจุดอ่อนของลูกไทย ที่ต้องการสร้างพรรคเป็นลักษณะประชาชาติ และจะคอยหาโอกาสใส่ไฟ เพื่อเชื้อให้หันทางออกไป จากองค์กรนำของ พคท. สำหรับตัวนายผินเอง ในระยะต้นไม่ได้ประสบปัญหาอะไร แต่เริ่มมาถูก ศูนย์การนำโจมตีหนักเอาเมื่อภายหลังจากปี 2510 คือหลังจากที่นายผินถูกทางการจับแล้วประกอบ กับเป็นช่วงที่กระแสปฏิวัติวัฒนธรรมจากจีน กำลังไหลบ่ามาสู่ พคท. ทันทีที่ลูกจีน ได้โอกาสจึงดำเนิน นโยบายเผด็จการทางความคิดแบบซ้ายจัดภายในพรรค และกำจัดบรรดาลูกไทยที่ต้องการทำพรรค ให้มีลักษณะประชาชาติ โดยศูนย์การนำอ้างว่า การทำให้พรรคเป็นลักษณะประชาชาติเป็นลัทธิแก๊ง จะต้องถูกลงโทษและถูกประณาม นายผินถูกขับออกจาก พคท. ในปี 2519 โดยศูนย์การนำคอยหา

โอกาสเล่นงาน และอ้างว่ามีหลักฐานจากคำพูดของนักศึกษาปัญญาชน ที่เข้าไปไปในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เป็นหลักฐานในการขับไล่ออกจาก พคท. เช่น การที่นายผืนเป็นสาขาให้สันติบาล การรับจ้างนักรบการเมืองเคลื่อนไหว เป็นต้น³⁰

การจัดกำลังพลเพื่อทำสงครามได้เริ่มอย่างจริงจังเป็นรูปแบบในปี 2505 โดชนาผืน มีหน้าที่จัดกำลังคนเข้าป่า เตรียมการสู้รบด้วยอาวุธ ขอบเขตการรับผิดชอบของนายผืน ได้แก่ ภาคตะวันตก และภาคใต้³¹ โดยดำเนินการตามยุทธวิธีของเหมาเจ๋อตุง นั่นคือ "ชนบทล้อมเมือง" ในช่วงปี 2505-2507 พคท. เตรียมกำลังคนและการฝึกอาวุธ โดยการส่งไปฝึกยุทธวิธีที่เวียดนามเหนือ ซึ่งในขณะนั้นเวียดนามเป็นคอมมิวนิสต์แล้ว กองทัพเวียดนามหันมาโดยสัจจิมินห์ได้ชัยชนะเหนือฝรั่งเศสที่เดียนเบียนฟู และได้ทำให้เกิดการแบ่งแยกเวียดนามเป็น 2 ประเทศโดยมีเวียดนามใต้ เป็นเสรีนิยม ทั้งนี้การดำเนินการจัดกำลังและส่งไปฝึกที่เวียดนามเหนือของ พคท. นั้นทาง พคจ. เห็นชอบด้วยกับการต่อสู้ด้วยอาวุธ แต่ทางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งอินโดจีนโดยเวียดนามเหนือไม่เห็นด้วย ให้เหตุผลว่าการที่ พคท. ไม่มี "ลักษณะประชาชาติ" ภายในพรรคนั้น จะทำให้การต่อสู้ไม่คืนตัวเต็มที่ ทำให้การใช้อาวุธไม่ประสบผลสำเร็จ จำเป็นที่พรรคจะต้องปลุกกระดมประชาชนให้คืนตัวมาร่วมกันต่อสู้ด้วย แต่ทาง พคจ. เสนอให้สู้รบไปได้เลยโดยทดสอบดูก่อน ถ้าไม่ประสบผลสำเร็จ ก็ให้ศูนย์การนำของ พคท. อพยพเข้าลาวเพื่อรอคอยสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยใหม่ต่อไป ในช่วงเวลาดังกล่าวศูนย์การนำของ พคท. ได้ย้ายไปตั้งที่จังหวัดนครพนม โดยทางอีสานนี้มีระดับนำของ พคท. ได้ลงไปจัดวางกำลังเอง เพราะทางด้านอีสานนี้ถือเป็นฐานกำลังอันดับแรกที่สำคัญของ พคท. นายผืน เพียงแต่มีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมเพื่อทราบนโยบายและยุทธวิธีเท่านั้นในด้านของอีสาน เพราะนายผืนเองมีหน้าที่วางนโยบายด้านกำลังที่ตั้งบุคคล โดยกำหนดว่าใครจะไปประจำอยู่ตำแหน่งใด

³⁰ สัมภาษณ์ วิภา สุขกิจ, วันที่ 4 เมษายน 2538 คุณวิภาได้ให้ข้อพิจารณาว่า ชาวอีสาน ต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวผืน ทำให้เสียหายนาคือเขาและญาติพี่น้อง และ สัมภาษณ์ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, อาจารย์คณะรัฐศาสตร์มหาวิทาลัยธรรมศาสตร์, วันที่ 27 มีนาคม 2538

- อาจารย์เสกสรรค์ เห็นด้วยว่า นายผืนน่าจะถูกใส่ร้ายป้ายสีจากศูนย์การนำพรรค เช่นเดียวกับที่ เสกสรรค์ เศษโดน

³¹ พ. เมืองชมพู, อ้างแล้ว, หน้า 44.

เฉพาะในภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้ นายผินได้เคยศึกษาด้านอุทกวิธีมาจากสถาบัน มาร์กซิสม์-เลนินนิสม์ ณ กรุงปักกิ่งตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

ในปี 2506 กลุ่มลูกจันทน์ใน พคท. เริ่มมีปฏิกริยาต่อต้านลูกโทษ กระแสปฏิวัติวัฒนธรรม จากจีนได้รุกโหมใส่ พคท. มากขึ้น กลุ่มลูกจันทน์ในศูนย์การนำของ พคท. ได้พยายามยึดอำนาจการ นำใน พคท. โดยพยายามกีดกันไม่ให้บรรดาลูกโทษได้ขึ้นมาใช้อำนาจในศูนย์การนำ สถานการณ์ เริ่มร้ายแรงขึ้นหลังจากนายรวม วงษ์พันธ์ุ ถูกทางการประหารชีวิตเมื่อปี 2505 กลุ่มลูกจันทน์ดังกล่าว อ้างว่าการทำให้ พคท. เป็นพรรคประชาชาติถือว่าเป็นลัทธิเก่า เพราะการทำให้พรรคมีลักษณะ ประชาชาตินั้น จะเป็นการยกระดับคนพื้นเมือง (คือลูกโทษ) ที่ไม่มีคุณภาพให้ขึ้นมาเป็นศูนย์การนำ อาจจะนำพาพรรคไปสู่แนวทางที่ไม่ใช่ลัทธิมาร์กซ์ ไม่เป็นไปตามแนวทางของเหมาเจ๋อตุง และ เมื่อภาวะกระแสปฏิวัติวัฒนธรรมสูงมากขึ้น ทำให้บรรดาลูกจันทน์ใน พคท. พยายามที่จะเข้ามาลบล้าง วัฒนธรรมไทย โดยการบีบบังคับการดำเนินชีวิตของลูกโทษในพรรคในลักษณะต่างๆ ตั้งแต่การขึ้นนำ ทางแนวคิด นโยบาย ตลอดจนเรื่องส่วนตัว เช่นการกีดกันไม่ให้คู่รักแต่งงานกันในพรรค เป็นต้น ทำให้สมาชิกพรรคหลายคนไม่พอใจและออกนอกการพยายามเข้ามาแทรกแซงชีวิตความเป็นอยู่ของตน ไม่ได้ จึงได้หลบหนีออกจาก พคท. ซึ่งทางกลุ่มของนายผินเองก็ไม่เห็นด้วยต่อการกระทำดังกล่าว และปฏิเสธการปฏิวัติวัฒนธรรม แต่ไม่อาจต้านกระแสจากจีนได้ เนื่องจากทางศูนย์การนำมีวิธีการ ลงโทษผู้ที่ต่อต้านอย่างรุนแรงตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

แม้ว่าตั้งแต่ปี 2506 ทางฝ่ายลูกจันทน์จะใช้กระแสการปฏิวัติวัฒนธรรมจากจีนมาเป็น แม่แบบในการบังคับใช้กับ พคท. ก็ตาม แต่ในส่วนของ พคท. ภาคใต้นั้นไม่สามารถใช้ได้เข้มข้น นัก เนื่องจากมวลชนของ พคท. ในภาคใต้ไม่จำเป็นต้องอาศัย หรือพึ่งพาพรรคมากนักเหมือนกับ มวลชนในภาคเหนือและภาคอีสาน มวลชนของ พคท. ในภาคใต้เป็นคนเชื้อไทยมีวัฒนธรรมท้องถิ่น ชีวิตความเป็นอยู่ที่แข็ง อดทนต่อการที่ศูนย์การนำ พคท. จะเข้ามาแทรกแซงทำลายลบล้างประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ ในระบบสังคมของชาวใต้ได้ เพราะฉะนั้นการที่ พคท. จะเข้าไปลบล้างความ เชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมของมวลชนชาวใต้แล้ว จะเป็นผลเสียมากกว่าผลดี เพราะว่าจะทำให้ พคท. เสียมวลชนไป แต่สำหรับในภาคเหนือและอีสานมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากภาคใต้ มวลชนในภาคเหนือและภาคอีสานของ พคท. นั้นส่วนใหญ่จะเป็นชาวเขาและชนกลุ่มน้อย มีคนไทย

พื้นราบเป็นส่วนน้อย ประกอบกับ พคท. ได้นำพาบุคคลเหล่านี้ ช้ายกั่นอพยพขึ้นไปยังฐานกำลังบนภูเขา จึงทำให้มวลชนตัดขาดจากพื้นราบ จำเป็นที่มวลชนจะต้องอาศัยหึ่งพาพรรคมากขึ้น ทำให้เกิดการเชื่อฟัง สามารถควบคุม และชี้นำได้ง่าย ในช่วงของกระแสปฏิวัติวัฒนธรรมดังกล่าว ศูนย์การนำของ พคท. ได้นำแนวคิดของ หลินเปียว³² ที่ครอบงำ พคจ. อยู่ในขณะนั้น มาเป็นแนวทางในการดำเนินนโยบายของ พคท. ซึ่งแนวคิดของหลินเปียวนั้น เป็นแนวคิดแบบซ้ายจัด พยายามที่จะกวาดล้าง วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี แบบเดิมให้หมดไปจากจีน โดยเหมาเจ๋อตุงเองก็เห็นด้วย นอกจากนี้ยังกวาดล้างบรรดานักวิชาการและผู้นำบางคน โดยกล่าวหาว่าพยายามทำตัวเป็นนายทุนเป็นพวกลัทธิกั๊ก ในด้านยุทธศาสตร์หลินเปียวยังคงเน้นนโยบายป่าล้อมเมือง เช่นเดียวกับ เหมาเจ๋อตุง เพียงแต่เป็นป่าล้อมเมืองคนละยุทธวิธีกัน เพราะป่าล้อมเมืองของหลินเปียวนั้นเป็นการโคกเคี้ยวเมืองเป็นการละทิ้งเมือง แต่ของ เหมาเจ๋อตุงเป็นการสร้างมวลชนในเมืองเพื่อร่วมค้ำยันกับมวลชนในชนบท

ในช่วงปี 2507-2510 ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ภารกิจหลักของพรรคคือ การเตรียมการเพื่อต่อสู้ด้วยอาวุธ โดยการจัดตั้งกองกำลังในป่า และขยายฐานมวลชนลงไปในพื้นที่ชนบท ส่งสมาชิกพรรคไปศึกษาทฤษฎีและอบรมยุทธวิธีในประเทศสังคมนิยม ได้แก่ จีนกับเวียดนามเหนือ ในช่วงเวลาดังกล่าว นายผินซึ่งมีหน้าที่จัดกองกำลังรับผิดชอบในพื้นที่ภาคใต้ และภาคตะวันตกนั้น ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง เลขาธิการของสาขาคณะกรรมการกลางภาคใต้-ภาคตะวันตกของ พคท. นับว่าเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในขอบเขตความรับผิดชอบดังกล่าว หน้าที่ของนายผิน นอกจากจะคัดเลือกบุคคล จัดวางตำแหน่งกองกำลังแล้ว ยังต้องเดินทางไปมาเป็นประจำระหว่างภาคใต้กับภาคตะวันตก เพื่อปฏิบัติหน้าที่จัดกำลังคนลงตามจุดต่างๆในพื้นที่ที่เหมาะสม ช่วงเวลาดังกล่าว นายผิน จึงไม่ได้ผลิตเอกสารทางวิชาการทฤษฎีแต่อย่างใด เพราะมีแต่ภารกิจงานปฏิบัติการจัดตั้ง ทำให้หน้าที่ในการให้การอบรมแก่สมาชิกน้อยลง แต่จะทำหน้าที่ด้านบริหาร และยังคงมีการประชุมสรุปงานตามหน่วยปฏิบัติต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ตรวจตราเป็นระยะ โดยรายงานผลการดำเนินการ และการประชุมย่อยให้ศูนย์การนำที่อีสานทราบ นอกจากนี้ การที่นายผินลดการเขียนงานวิชาการลง

³² LIN PIAO, LONG LIVE THE VICTORY OF PEOPLE WAR!, FOREIGN LANGUAGES PRESS, PEKING, 1966.

เนื่องจากห้วงเวลาขณะนั้น ศูนย์การนำใช้แนวคิดซ้ายจัดตามหลินเปี้ยว ทำให้นายผินต้องหยุดงาน เขียนตามแนวคิดของตนเองลงชั่วขณะ เนื่องจากเป็นแนวคิด ที่แตกต่างกันมากแบบคนละชั่วกัน เพราะความคิดของ นายผิน ต้องการให้พรรคมีลักษณะประชาธิปไตยและต่อสู้แบบสันติมากกว่าการใช้กำลังเข้าหักกัน แต่อย่างไรก็ตามศูนย์การนำของพรรคซึ่งกำกับดูแลการปฏิบัติงานของนายผิน อยู่ นั้น จึงทำให้นายผินต้องลดบทบาทของตนเองลง ผินยังคงได้สิทธิ์อำนาจในการจัดวางกำลังคนเองตามความเหมาะสม แต่ไม่ได้แสดงความเห็นในแนวทางการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากศูนย์การนำ เพราะต้องเดินไปตามแนวทางใหญ่ของพรรค ส่วนบรรดาผู้ใหญ่ในพรรค ที่เคยสนับสนุนพรรคใน ลักษณะประชาธิปไตย รวมทั้งสนับสนุนงานวิชาการของนายผิน ก็ไม่มีใครกล้าแสดงบทบาทของตนเองออกมา เพราะเกรงกลัวการประณามจาก พลจ. ว่า เป็นลัทธิกัน เนื่องจากมีบางคนถูกกลั่นแกล้ง จากศูนย์การนำจนต้องตายไปก็มี

ในปี 2508 กองกำลังของ พตท. เริ่มปะทะกับฝ่ายรัฐบาลเป็นครั้งแรกซึ่งเรียกว่า วันเสียงปิ่นแตก (7 สิงหาคม 2508) ในภาคอีสานที่อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ส่วนในภาคใต้ และภาคตะวันตก อันเป็นเขตความรับผิดชอบของนายผินนั้นยังคงไม่มีการปะทะ เพียงแต่กองกำลัง จัดตั้งของ พตท. จะติดอาวุธโฆษณาชวนเชื่อปลุกระดมมวลชนไปตามชนบท และพยายามหลีกเลี่ยง การปะทะกับฝ่ายรัฐบาล ซึ่งในจุดนี้นายผินอ้างว่า ทางฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐบาลเองก็พยายามหลีกเลี่ยง การปะทะกับกองกำลังของ พตท. ด้วยเพราะต่างฝ่ายต่างก็ไม่ต้องการบาดเจ็บล้มตายด้วยกัน นอกจากการติดอาวุธเคลื่อนไหวด้านมวลชนตามหมู่บ้านแล้ว ยังพยายามตรวจสอบและกำจัดสายลับของ ทางการที่ฝังตัวอยู่ในหมู่บ้านด้วย ในห้วงเวลาดังกล่าว นายผิน ยังคงเดินทางไปมา ระหว่าง หน่วยปฏิบัติต่าง ๆ ในเขตความรับผิดชอบ เพื่อสรุปงานความเคลื่อนไหวต่าง ๆ รายงานต่อ ศูนย์การนำ ในปี 2509 ทางฝ่ายรัฐบาลได้เปิดยุทธการกวาดล้างครั้งใหญ่ในเขตพื้นราบ มีการ ปะทะกันระหว่างทั้งสองฝ่าย แต่นายผินยังคงปฏิบัติงานในการออกตรวจ และสรุปงานตามปกติเช่น เดิม ทั้งนี้ระหว่าง 2507-2510 นั้น แม้ว่านายผินจะไม่ได้เขียนบทความวิชาการทฤษฎีก็ตาม แต่ ยังคงได้เขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์ของพรรค ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์รายเดือนความหนาประมาณ 30 หน้า ในวารสารดังกล่าว จะเป็นบทความสรุปการปฏิบัติงานในแต่ละเดือน ของหน่วยปฏิบัติ ต่าง ๆ สรุปปัญหา แนวทาง และแนวทางปฏิบัติ แต่ไม่ได้มีการเสนอแนะทางแนวคิด ทฤษฎีแต่ อย่างเป็นทางการ

บทบาทของ ผิน บัวอ่อนภายหลังการถูกเจ้าหน้าที่จับกุม³³

ในปี 2510 เดือนกุมภาพันธ์ นายผินถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลจับกุมตัวที่กลางเมืองในจังหวัดกาญจนบุรี ขณะที่ นายผิน กำลังเดินทางไปสำรวจสถานที่ที่จะจัดกำลังใหม่ในการขยายกำลังในพื้นที่ภาคตะวันตกการถูกจับครั้งนี้เป็นไปโดยบังเอิญ ตอนที่ถูกจับกุมนายผินใช้ชื่อในบัตรว่า นายชิน ทองประเสริฐ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลผู้จับกุมนายผินโดยบังเอิญเพราะเกิดสะดุดตา กับรูปพรรณสัณฐานของนายผิน ว่าตรงกับคำบอกเล่าของสมาชิก พคท. ที่มอบตัวกับทางทหาร แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อนายผินปฏิเสธ จึงต้องให้อัดตีสมาชิก พคท. ที่เข้ามามอบตัวต่อทางการมาซึ่งตัวผินยืน

สภาพการเมืองในช่วงสมัยปี 2510 เป็นช่วงบรรยากาศแห่งรัฐบาลเผด็จการทหาร ซึ่งหลังจาก จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ สิ้นชีวิตลงในปี 2506 แล้ว จอมพล ถนอม กิตติขจร ผู้บัญชาการทหารบก ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีสืบแทน โดยมีจอมพลประภาส จารุเสถียร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และผู้บัญชาการทหารบก บรรณาธิการการเมืองตกอยู่ภายใต้มติคณะปฏิวัติภายใต้รัฐธรรมนูญปกครองปี 2502 อันมีบทบัญญัติอำนาจพิเศษของนายกรัฐมนตรี ไว้ในมาตรา 17 (รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบทบัญญัติทั้งหมดเพียง 20 มาตรา) ที่สามารถจะสั่งการใด ๆ ได้ภายใต้ความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี โดยถือว่าเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายทำให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจมาก ประวัติศาสตร์การเมืองไทยต้องจารึกไว้ว่าในช่วงปี 2502-2512 (ตั้งแต่สมัยจอมพลสฤษดิ์-จอมพลถนอม) นั้น ประเทศไทยต้องตกอยู่ภายใต้ระบอบการเมืองแบบเผด็จการเบ็ดเสร็จอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน³⁴

³³ สัมภาษณ์ ผิน บัวอ่อน, วันที่ 25 สิงหาคม 2537.

³⁴ สุกิจ เจริญรัตนกุล, วัฏจักรการเมืองไทย : เลือกตั้ง-รัฐประหาร (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเคชั่นส์, 2529), หน้า 6, 11, 14.

จากสภาพสังคมที่เผด็จการมีบทบาทสูงมากในสังคมไทยในช่วงเวลาดังกล่าว ทำให้ปัญญาชน ตลอดจนผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับระบอบเผด็จการ และประชาชนผู้ถูกกดขี่ ต่างหลบหนีอำนาจอิทธิพลมืดลงไปสู่ชนบท เข้าร่วมกับ พคท. เป็นจำนวนมาก และจากการเพิ่มขึ้นของสมาชิกพรรค ประกอบกับการกดดันจากฝ่ายปกครอง ทำให้สถานการณ์การต่อสู้ของพคท. เพิ่มขึ้น รุนแรงขึ้น ในการทำสงครามปฏิวัติ ซึ่งในช่วงปลายปี 2510 พรรคคอมมิวนิสต์จีน ได้ส่งสาส์นจากคณะกรรมการกลางของพรรคกล่าวชมเชย พคท. ที่ได้ชูธงลัทธิมาร์กซิสม์-เลนินนิสม์ และแนวคิดของเหมาเจ๋อตุง ตลอดจนทำการต่อสู้ปฏิวัติแบบฮืดเชื้อตามแนวทางของเหมาเจ๋อตุงลงในแถลงการณ์ของคณะกรรมการกลาง พคท. เนื่องในโอกาสครบรอบ 25 ปีแห่งการตั้งพรรคเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2510 และแถลงการณ์ได้ย้ำว่า พรรคมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงความเป็นผู้นำภายในพรรคให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น³⁵ ทั้งนี้การย้ำของแถลงการณ์ของ พคท. ดังกล่าวในเรื่องการปรับปรุงผู้นำภายในพรรคให้เข้มแข็งนั้น อันมีสาเหตุมาจากการแตกแยกทางความคิดภายในพรรคของลูกจีนและลูกไทย โดยเฉพาะในเรื่องของการทำพรรคให้มีลักษณะประชาธิปไตยในประเด็นความขัดแย้งของ พคท.³⁶ นี้ ทางฝ่ายปราบปรามหรือฝ่ายปกครองคงจะต้องทราบอยู่บ้าง เพราะสังเกตได้จากคำสัมภาษณ์ของ พล.อ. สายหยุด เกิดผล อดีตนายกรัฐมนตรีสูงสุด ซึ่งเคยมีบทบาทโดยตรงในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ของไทย ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า "เดิมนั้นคอมมิวนิสต์ของเราก็แตกแยกกัน โดยเฉพาะพวกที่จะใช้วิธีสันติในทางการเมืองและพวกที่ชอบใช้ความรุนแรง พวกที่ใช้วิธีทางการเมืองเราก็พอยอมรับได้ และพรรคคอมมิวนิสต์ที่นิยมใช้วิธีรุนแรงบางคนก็ไม่ค่อยชอบหรือเห็นด้วย แต่ก็ไม่มีทางเลือกเพราะว่าตัวมีความผิดในทางกฎหมายคอมมิวนิสต์"

³⁵ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมืองไทย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2523), หน้า 222.

³⁶ "สัมภาษณ์ พล.อ. สายหยุด เกิดผล" ใน สุชาติ สวัสดิ์ศรี (บรรณาธิการ), ขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย (พระนคร : โครงการหนังสือเล่มมกอบบรรณาธิการ สังคมศาสตร์ปริทัศน์, 2517), หน้า 21-22.

เช่นเดียวกันกับ พคท. อันมีลักษณะการต่อสู้สองแนวทางทางความคิดภายในพรรค³⁷ จนเกิดเป็นความขัดแย้งแตกแยกภายในของ พคท. เอง โดยมีการต่อสู้สองแนวทางครั้งสำคัญ 3 ครั้ง คือ ครั้งที่หนึ่ง ระหว่างปี 2512-2519 นายคำรวิทย์ เรืองสุธรรม ได้ดำเนินการต่อสู้ภายในพรรคคัดค้านกลุ่มนายวิรัช อังคदार กรรมการเมืองว่าเป็นลัทธิก๊ก ไม่ยอมสร้างฐานที่มั่นที่ถาวร ความรุนแรงของการต่อสู้ ขยายตัวถึงขั้นเตรียมการใช้กำลังอาวุธกัน แต่ในที่สุดฝ่ายนายวิรัชก็ได้ชัยชนะ ครั้งที่สองระหว่างปี 2517-2519 ผินได้โจมตี พคท. อย่างเปิดเผยทั้งในหนังสือพิมพ์และหนังสือเล่มคัดค้านการนำแบบซ้ายจัดของ พคท. คัดค้าน พคท. ที่เน้นหนักใช้รูปแบบการต่อสู้ด้วยอาวุธ เห็นว่า พคท. ควรดำเนินนโยบายทั้งที่คัดค้านและทั้งร่วมมือกับฝ่ายปกครอง แต่ในที่สุดนายผินก็ถูกขับออกจากพรรคไปเมื่อปี 2519 และครั้งที่สามหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 นายอุดม ศรีสุวรรณ ร่วมกับกลุ่มนำของ พคท. ภาคอีสาน และนักศึกษาปัญญาชนที่หนีภัยเข้าป่า ได้ดำเนินการคัดค้าน พคท. ค่อนข้างเป็นระบบในระหว่างการประชุมสมัชชาผู้แทนพรรคครั้งที่ 4 คัดค้านกลุ่มนายวิรัช อังคदार ที่เดินแนวทางซ้ายจัด ผลที่สุด ถูกกลุ่มนายวิรัชกีดกัน และกีดกันให้ออกไปจากศูนย์อำนาจ ส่งผลให้ พคท. อีสานพากันวางอาวุธ และแปรรูปไปเป็นกลุ่มพัฒนาชาติไทย

ลักษณะของการต่อสู้สองแนวทางของฝ่ายปกครองในการแก้ไขปัญหาคอมมิวนิสต์ก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับปัญหาการต่อสู้สองแนวทางของ พคท. ในช่วงเวลาดังกล่าวฝ่ายปกครองแม้จะไม่ยอมรับสถานะความเป็นพรรคการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย แต่การดำเนินการต่อการแก้ไขปัญหาคอมมิวนิสต์นั้นกลับมีความแตกแยกทางความคิดออกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายหนึ่งต้องการแก้ไขปัญหาคอมมิวนิสต์ด้วยการเมืองด้วยสันติวิธี เรียกว่า สายพิราบ ได้แก่ กลุ่มของ พล.ต.ต. อารีย์ กรีกบุตร พล.อ.แสวง เสงฆารรงค์ เลขาธิการนาถกรูมนครในสมัชชานั้น (จอมพลถนอมฯ) และมี พ.อ.หาญ พงศ์ลิขานนท์ เป็นผู้นำที่สำคัญ สำหรับอีกฝ่ายหนึ่งต้องการปราบปรามคอมมิวนิสต์ด้วยกำลังรุนแรง เรียกว่า สายเหยี่ยว ได้แก่ พล.ต.ต. ชัย ช่างกูร ผู้บังคับการสันติบาลเป็นผู้นำ มี พล.อ.อ.ทวี จุลทรัพย์ ฝ่ายการเมืองร่วมด้วย ทั้งสองฝ่ายมี

³⁷ อุกฤษ อิศววิไล, ปัญหาการต่อสู้สองแนวทางในกระบวนการต่อสู้ระหว่างฝ่ายปกครองกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ (ในเอกสารวิจัยเพื่อใช้ประกอบการศึกษาหลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง รุ่นที่ 6 , 2531), หน้า 31-32.

ความขัดแย้งกันมาโดยตลอดอย่างรุนแรง มีการต่อสู้กันเพื่อแย่งชิงอำนาจในการปกครอง แต่สำหรับตัว พล.ต.อ.ประเสริฐ รุจิรวงศ์ อธิบดีกรมตำรวจ เป็นกลางไม่เข้ากับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นพิเศษ ทั้งนี้สองฝ่ายได้มีการสืบทอดต่อมาอีกยาวนาน โดยระยะหลังมีทั้งนายทหารและพลเรือน เข้าร่วมด้วย โดยทางสายพิราบได้สืบทอดมาเป็นกลุ่มทหารประชาธิปไตย ซึ่งพัฒนาการและบทบาทได้เพิ่มมากขึ้น ส่วนฝ่ายสายเหี่ยวได้พัฒนามาเป็นกลุ่มเสรีวิชัย ซึ่งค่อนข้างจะอนุรักษ์นิยม

พัฒนาการของการต่อสู้สองแนวทางระหว่างฝ่ายปกครองไทย³⁸ ด้วยกันเองนั้นสามารถแบ่งการเคลื่อนไหวออกได้เป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระหว่างปี 2476-2489 ฝ่ายปกครองมีการต่อสู้ ระหว่างฝ่ายที่เห็นว่าการคอมมิวนิสต์เป็นหลักการทางเศรษฐกิจที่มุ่งล้มล้างระบบกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล และใช้ระบบกรรมสิทธิ์ของรัฐหรือของประชาชนมาแทนที่ กับฝ่ายที่เห็นว่า ความคิดดังกล่าว ไม่จำเป็นแต่คอมมิวนิสต์เท่านั้นที่ผิดคือ โดยฝ่ายเสรีนิยม หรือสังคมนิยมประชาธิปไตยก็ยึดถือหลักการนี้ได้

ระยะที่ 2 ระหว่างปี 2489-2495 ความคิดขัดแย้งระหว่างฝ่ายที่เห็นว่าควรจะดำรง พ.ร.บ. ว่าด้วยคอมมิวนิสต์ไว้ กับฝ่ายที่เห็นว่าไม่ควรดำรง พ.ร.บ. ดังกล่าวไว้ เกิดจากฝ่ายไทยต้องการจะเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติ จึงจำเป็นต้องยอมโอนอ่อนตามแรงบีบของมหาอำนาจโซเวียต จึงได้ยุติ พ.ร.บ. ว่าด้วยคอมมิวนิสต์เป็นเวลา 6 ปี

ระยะที่ 3 ระหว่างปี 2490-2495 กระแสการต่อต้านคอมมิวนิสต์รุนแรงมาก กระแสดังกล่าวถูกผลักดันจากสหรัฐฯ ฝ่ายปกครองได้ให้ภาพลักษณ์ของ พคท. ที่น่ากลัว เป็นภัยร้าย ห้ามใช้สีแดงในสถานที่ต่าง ๆ ตลอดจนห้ามใช้คำต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสังคมนิยม เช่น คำว่าซุคริค มวลชน ปัญญาชน วัฒนธรรม เป็นต้น แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า การห้ามดังกล่าวไร้สาระและเห็นว่าคอมมิวนิสต์เป็นเพียงอุดมการณ์ชนิดหนึ่งเท่านั้น

³⁸ ลุทิส อิศววิไล, ปัญหาการต่อสู้สองแนวทางในกระบวนการต่อสู้ระหว่างฝ่ายปกครองกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ (ในเอกสารวิจัยเพื่อใช้ประกอบการศึกษาหลักสูตรการบริหารงานตำรวจ) ขึ้นสูง รุ่นที่ 6, 2531), หน้า 10-13.

ระยะที่ 4 ระหว่างปี 2495-2531 ฝ่ายปกครองมีการต่อสู้ ระหว่างฝ่ายที่เห็นว่า คอมมิวนิสต์ เป็นอาชญากรรมที่ก่อการร้ายมุ่งทำลาย ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และผลักดัน พ.ร.บ. ป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ 2512 ออกมาใช้ ส่วนอีกฝ่ายเห็นว่าคอมมิวนิสต์เป็น องค์การทางการเมืองที่มีระบบแนวทางนโยบายและยุทธศาสตร์ ซึ่งต้องมีการวิเคราะห์ในการต่อสู้ ที่สลับซับซ้อน จนกลายเป็นคำสั่งที่ 66/23 ของสำนักนายกรัฐมนตรี ในการใช้การเมืองนำการ ทหารออกมา

การถูกจับกุมของนายผินโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลนั้น นายผินได้ถูกฝากขังอยู่ที่ กอง 6 ในกองบังคับการตำรวจสันติบาลเป็นเวลา 9 เดือน ถูกสอบสวนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ สันติบาลสายเหยี่ยว แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลสายเหยี่ยวเห็นว่าเก็บไว้สอบสวนลำบากและ ไม่ได้ข้อมูลอะไรเพิ่ม เพราะมักจะถูกขัดขวางจากเจ้าหน้าที่สายพิราบ ดังนั้นจึงได้เสนอให้ทำการ ประหารชีวิตนายผิน³⁰ โดยคำสั่งของจอมพลประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวง มหาดไทย แต่นายผินสามารถรอดจากวินาทีการประหารชีวิตมาได้จากการช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ สายพิราบโดย พล.อ.แสวง เสนาณรงค์ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้เข้าชี้แจงต่อ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ขอให้งดการประหารนายผิน เพราะมีคุณสมบัติ ที่จะสามารถแก้ไข สถานการณ์การสู้รบกับ พคท.ได้ นายผินจึงสามารถรอดชีวิตมาได้ และอาศัยกฎหมายพิเศษ ของ กองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์หรือ บก.ปค. (คือ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน หรือ กอ.รมน. ในปัจจุบัน) โดยนายกรัฐมนตรี ในฐานะผู้อำนาจการปราบปรามคอมมิวนิสต์ (ผอ.ปค.) ลงนาม จึงไม่ถูกส่งฟ้องศาล แต่ได้ถูกกักกันแทนในระชณะหนึ่งที่กองบังคับการสันติบาล ที่บริเวณถนนเศรษฐศิริ เขตพญาไท เพื่อการซักถามและรับการอบรมจากเจ้าหน้าที่ (สายเหยี่ยว) ระยะเวลาที่นายผินถูกซักถาม รับการอบรมเป็นเวลา 2 ปี จึงได้รับการปล่อยตัวออกมาสู่อิสระภาพ ในสังคมในปี 2512 อย่างไรก็ตามเมื่อได้รับอิสรภาพในระยะแรกนั้น นายผินยังคงถูกติดตามความ เคลื่อนไหวโดยเจ้าหน้าที่สายเหยี่ยว เมื่อนายผินได้รับอิสรภาพแล้ว ยังคงมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ สายพิราบที่ประสงค์จะแก้ไขปัญหามันเมือง ผิน มองบุคคลกลุ่มนี้ว่ามีแนวคิดที่คิดว่าพวกอยู่ในป่า (พคท.) บางคนด้วยซ้ำไป โดยพื้นฐานเจ้าหน้าที่สายพิราบกลุ่มนี้ สำเร็จการศึกษา มาจากคณะ

³⁰สัมภาษณ์ ผิน บัวอ่อน, วันที่ 10 สิงหาคม 2537.

นิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มาเป็นส่วนใหญ่ และนอกจากนี้ ที่นายผินติดต่อ กับบุคคลสายพิราบก็เพื่อจูงมุ้งหมายสองประการ คือ ประการแรก ประสงค์ที่จะใช้เป็นหนทางในการช่วยเหลือพรรคพวกที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม และถูกติดตามจับกุมตั้งข้อกล่าวหาจนไม่เป็นอันทำ มาหากิน ประการที่สอง นายผินเห็นว่า กลุ่มบุคคลสายพิราบนี้มีประโยชน์ในการใช้สำหรับการต่อสู้ กับเผด็จการได้ต่อไป

บทบาทของ ผิน บัวอ่อน ภายหลังได้รับการปล่อยตัวจากทางราชการ

หลังจากได้รับการปล่อยตัวแล้วตั้งแต่ปี 2512 จนถึงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นั้น นายผินได้ประกอบอาชีพรับจ้างล้างป่าที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการทำนิคมสงเคราะห์ในพื้นที่ชนบทโดย ทางราชการนั้นจะต้องมีการหักล้างทางพงเพื่อจัดสร้างนิคม ดังนั้นผู้ที่รับจ้างหักล้างทางพงจะเรียก ว่า การล้างป่า โดยผู้รับจ้างล้างป่าจะไม่ได้ค่าจ้างในการดำเนินการ แต่จะได้ผลตอบแทนจาก ผลผลิตที่จากป่า สามารถนำไปจำหน่ายได้ โดยเฉพาะได้ไม้มาทำเป็นถ่านและส่งไปขายที่กรุงเทพฯ นอกจากนี้ นายผินยังได้ดำเนินกิจการรับเหมาก่อสร้างขนาดเล็ก สำหรับทุนในการดำเนินการนั้น ส่วนหนึ่งได้จากธนาคารกรุงเทพ ใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันจากบรรดาอดีตแนวร่วม พคท. บางกลุ่ม ซึ่งถูกศูนย์การนำ พคท. กีดกันออกมาจากพรรค อันเนื่องจากกระแสการปฏิวัติวัฒนธรรมจากจีน สำหรับทุนอีกส่วนหนึ่งนั้นได้จากกลุ่มทุนขนาดกลางที่มีแนวความคิดก้าวหน้า (ไม่เปิดเผยนาม) ใน ระยะแรกของการดำเนินการนั้น กิจการรับเหมาก่อสร้างดำเนินไปได้ด้วยดี มีงานเข้ามาตลอด แต่ในระยะหลังงานก่อสร้างเริ่มประสบความเสียหาย เนื่องจากรับงานก่อสร้างจากภาครัฐการ มาก และประจวบกับราคาวัสดุก่อสร้างมีราคาเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ต้นทุนสูงกว่าที่ทางบริษัททำสัญญา ประมูลไว้กับทางราชการ จึงทำให้บริษัทประสบภาวะขาดทุน แต่ภายหลังนายผินก็ได้ค่อย ๆ ผ่อน ชำระหนี้สินกับทางธนาคารกรุงเทพจนหมด ในการประกอบอาชีพของนายผินนั้นไม่ได้ถูกทางราชการ ครอบงำแต่อย่างใด แต่การประกอบอาชีพของนายผินกลับถูกกลั่นแกล้งจากศูนย์การนำของ พคท. ที่ กีดกันไม่ยอมให้สมาชิก พคท. หรือแนวร่วมต่าง ๆ ให้ความร่วมมือทางธุรกิจ ต่อกิจการ

ของนายผิน⁴⁰

ในส่วนของความสัมพันธ์กับ พคท. นั้น ตั้งแต่ นายผินถูกจับกุมแล้ว มีเพียงการติดต่อในช่วงระยะแรก ๆ เท่านั้น เพื่อสอบถามนายผินถึงความคิดเห็นในด้านงานเคลื่อนไหวของ พคท. ที่ดำเนินอยู่กับสถานการณ์โรบาสทั่วไป จนกระทั่ง ปี 2512 เมื่อ นายผิน ออกจากสภาพการถูกกักกันแล้ว ทางพรรคจึงเลิกติดต่อกับนายผินนับแต่นั้นมา เพราะทางศูนย์การนำของพรรคไม่ไว้วางใจนายผิน เนื่องจากนายผินและบุคคลทั้ง 6 ที่ถูกจับกุมตัวพร้อมกัน ได้รับการปล่อยตัว จากทางการทั้งหมด ยกเว้น นายชง แจ่มศรี เพียงคนเดียวที่ถูกส่งฟ้องศาล อย่างไรก็ตาม ในช่วงระหว่างถูกกักกันตัวโดยสันติบาลนั้น ระดับนำของ พคท. เคยติดต่อเสนอที่จะช่วยหนีออกจากที่กักกันหลายครั้ง แต่ผินได้ปฏิเสธ ซึ่งประวูฒิ ศรีมันตะ อ้างว่า⁴¹ เคยได้รับการปฏิเสธการช่วยเหลือจากผิน นอกจากนี้ยังได้รับฟังจากสมาชิกพรรคว่า ผินบอกถึงเหตุผลที่ไม่กลับพรรคว่า "จะกลับไปให้พรรคลงโทษหรือไร"

ภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516⁴² นายผินได้เริ่มกลับมาเขียนบทความอีกครั้งหนึ่ง โดยเป็นบทความในเชิงให้นักศึกษาเดินหน้าต่อสู้ต่อไป ในปี 2517 ภายหลังเหตุการณ์การจลาจลที่บริเวณสถานีตำรวจนครบาลพลับพลาไชยแล้ว นายผินได้เขียนบทความ "แนวทาง 14 ตุลาจงเจริญ!" ซึ่งเป็นบทความที่ถือว่าแนวโนบาสของ พคท. ที่ใช้ความรุนแรงและนายผินชี้ให้เห็นว่า ฝ่ายขวาได้เปลี่ยนสภาพจากกระจัดกระจายหันกลับมารวมตัวกันได้แล้ว และกำลังจะตีโต้กลับไปอันเนื่องมาจากความผิดพลาดของนักศึกษา ถ้านักศึกษาไม่เปลี่ยนแนวทางจะต้องตกเป็นฝ่ายรับและจะต้องพราชัยในที่สุด ซึ่งในท้ายสุด นายผินได้เสนอทางออกว่า นักศึกษาและบรรดาปัญญาชนก้าวหน้า จะต้องสร้างแนวร่วมกับชนชั้นอื่น ๆ รวมทั้งฝ่ายขวาบางกลุ่มด้วย ซึ่งในจุดนี้นับว่าขัดแย้งกับศูนย์การนำของ พคท. เป็นอย่างมากและยอมรับไม่ได้ ซึ่งบทความส่วนใหญ่ของนายผินได้ทะลอสออกมาในช่วงปี 2516-2519 ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว พคท. ก็ได้ผลิตเอกสาร

⁴⁰ สัมภาษณ์ ผิน บัวอ่อน, วันที่ 30 สิงหาคม 2537.

⁴¹ สัมภาษณ์ ประวูฒิ ศรีมันตะ, วันที่ 4 เมษายน 2539.

⁴² ดูรายละเอียดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ได้ใน ลิขิต ชีวเวคิน 'อ้างแล้ว'

ออกมาโจมตีตอบโต้เอกสารของผินด้วย โดยมีกลุ่มบุคคลที่ผลิตเอกสาร ได้แก่ ประวูฒิ ศรีมันตะ
อนุช อภาภิรมย์ อัสนี พลจันทร์ หรือนายผี และ เสถียร จันทิมาธร เป็นต้น⁴³

ในด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มทหารที่เรียกตนเองว่า ทหารประชาธิปไตยนั้น⁴⁴ โดย
แท้จริงแล้วทหารประชาธิปไตยก็คือ ทหารที่สืบทอดมาจากสาขานิราบดีอันเป็นฝ่ายปกครองที่ต้องการ
แสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคอมมิวนิสต์โดยไม่ใช้ความรุนแรง ตั้งแต่ปี 2512 เป็นต้นมานั้น
คือ ตั้งแต่ นายผินได้รับการปล่อยตัวจากทางการแล้ว ก็ได้มีการติดต่อกับกลุ่มทหารประชาธิปไตยมา
โดยตลอด เริ่มจากการนัดรับประทานอาหาร และร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ในขั้นแรก
ทหารประชาธิปไตยเหล่านี้ มีความเข้าใจปัญหาภายในของ พคท. แต่เพียงผิวเผิน โดยเฉพาะ
ในช่วงแห่งการปฏิวัติวัฒนธรรมในจีนที่ส่งผลต่อสถานการณ์ความขัดแย้งภายใน พคท. นั้นกลุ่มทหาร
ประชาธิปไตยทราบเพียงว่า ศูนย์การนำของพรรค เดินรอยตามนโยบายของจีนในแนวทางปฏิวัติ
ที่นิยมซ้ายจัด โดยมีนายผิน และนายรวม วงษ์พันธ์ุ สมาชิกกรมการเมืองของ พคท. (ถูกคำสั่ง
ประหารชีวิตโดยทางการในปี 2505) เป็นผู้ต่อต้านการใช้แนวทางรุนแรงดังกล่าว แต่ไม่ทราบถึง
เบื้องหลังความเป็นไปในทางทฤษฎี ตลอดจนการวิพากษ์ในพรรคต่อปัญหาการตีความสังคมนิยม
และยุทธวิธีเพื่อการปฏิวัติประเทศไทย อันเป็นมูลเหตุแห่งความขัดแย้งทางความคิดภายในพรรค
ทหารประชาธิปไตย ได้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ และความคิดเห็นต่าง ๆ
จากบรรดาสมาชิก พคท. ทั้งระดับนำและระดับล่าง ในแต่ละพื้นที่ที่สมาชิก พคท. ถูกทางการ
จับกุมหรือเข้ามอบตัวต่อเจ้าหน้าที่เอง จากนั้นจะนำความรู้เหล่านั้นมาประมวลกันเข้า โดยผ่าน
การซักถามความรู้เพิ่มเติมจากนายผิน ซึ่งทำให้นายผิน มีความใกล้ชิดกับกลุ่มดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น
ในระยะแรก การเข้ามาขอรับความรู้ด้านสังคมนิยม ของทหารประชาธิปไตยจากนายผินนั้น จะมี
ลักษณะเป็นการเข้ามารับความรู้เพียงบุคคลเดียว แล้วจึงนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้แก่บุคคล
อื่น ๆ ในกลุ่มต่อไป โดยตั้งแต่ นายผินถูกกักกันในช่วงปี 2510-2512 นั้นปรากฏว่ามีนายตำรวจชื่อ
พล.ต.ต. ศิริ สุจริตกุล เจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาล ซึ่งไม่ได้มีหน้าที่สอบสวนใด ๆ กับนายผิน แต่
มีความสนใจในการแก้ไขปัญหาคอมมิวนิสต์ จึงได้เข้าไปศึกษาจากนายผิน รวมทั้งบรรดาสมาชิก

⁴³ สัมภาษณ์ ประวูฒิ ศรีมันตะ, วันที่ 4 เมษายน 2539.

⁴⁴ สัมภาษณ์ ผิน บัวอ่อน, วันที่ 23 กันยายน 2537.

พคท. อื่น ๆ ที่ถูกทางการจับกุม ในระยะต่อมา ได้มีบรรดานายทหารระดับนายพัน ตั้งแต่ พันตรี-พันเอก จัดกลุ่มมาร่วมกันศึกษาทฤษฎีมาร์กซ์จากนายผืน โดยนายทหารระดับกลางเหล่านี้ได้ผ่านประสบการณ์จากการต่อสู้กับ พคท. มาเป็นระยะเวลาช้านาน และตั้งข้อสังเกตว่า ยิ่งต่อสู้นานไปเท่าใด สถานการณ์คอมมิวนิสต์ก็ยิ่งขยายตัว นั่นคือยิ่งปราบก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น จาก บทเรียนและข้อเท็จจริงในระยะที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าแนวทางของฝ่ายอนุรักษนิยมในการแก้ไขปัญหาคอมมิวนิสต์นั้น โดยรูปแบบแล้วดูเหมือนว่า ปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างไรเป็นเอาตาย เข้มแข็งและเด็ดเดี่ยวที่สุด แต่เมื่อพิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นแล้ว จะเห็นได้ชัดเจนว่า หนทางของฝ่ายอนุรักษนิยมมีบทบาทในการแก้ปัญหาคอมมิวนิสต์นั้น พคท. เติบโต แนวร่วมขยายตัว หรือการต่อสู้ด้วยอาวุธขยายตัว ในทางตรงกันข้ามแนวทางของฝ่ายปฏิรูปหรือสายพิราบนั้น โดยรูปแบบแล้วดูเหมือนหนึ่งว่า ปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างไรไม่เอาจริงเอาจัง ไม่เข้มแข็ง ไม่เด็ดขาด แต่เมื่อพิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นแล้วจะเห็นได้ชัดเจนว่า หนทางของฝ่ายปฏิรูปมีบทบาทในการแก้ปัญหาคอมมิวนิสต์นั้น พคท. ทรุดตัว แนวร่วมหดตัว การต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธอ่อนกำลังหรือกระทั่งยุติลง⁴⁵ จากเหตุผลดังกล่าวมานายทหารเหล่านี้จึงได้มาร่วมตัวกันในนามกลุ่มทหารประชาธิปไตย โดยเริ่มรวมตัวกันมาสังเกตการณ์ปัญหาบ้านเมือง ตั้งแต่หลังเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 และเพิ่มความเข้มแข็งในการรวมตัวมากยิ่งขึ้นหลังเหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 ในช่วงการบริหารงานของรัฐบาล ชานินทร์ ภิรัชวิเชียร ซึ่งขึ้นอยู่กับฐานอำนาจของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ที่มีพลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดในขณะนั้นที่เป็นประธานคณะฯ และใช้นโยบาย "แข็งกร้าว" ในการปกครองและแก้ไขปัญหาคอมมิวนิสต์ เป็นผลให้การขยายตัวของ พคท. เพิ่มขึ้น 2 เท่าตัว ภายหลังจากปี 2519 ทหารประชาธิปไตยรวมตัวกันเพื่อศึกษาถึงแนวคิดและกลวิธีของคอมมิวนิสต์ว่าเป็นอย่างไร กลุ่มทหารระดับกลางดังกล่าวได้รวมกันมาศึกษาจากนายผืนและประเสริฐ ซึ่งนายประเสริฐให้ความรู้ทางด้านประชาธิปไตย จากการมาศึกษาในกลุ่มทหารประชาธิปไตยจึงได้ข้อสรุปว่า "ต้องใช้การเมืองในการแก้ไขปัญหาคอมมิวนิสต์" ด้วย

⁴⁵ อุกฤษ อิศววิไล, ปัญหาการต่อสู้สองแนวทางในกระบวนการต่อสู้ระหว่างฝ่ายปกครองกับฝ่ายคอมมิวนิสต์, (ในเอกสารวิจัยเพื่อใช้ประกอบการศึกษาหลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง รุ่นที่ 6, 2531), หน้า 44-45.

เหตุผลที่สำคัญ 3 ประการดังนี้ ประการที่หนึ่ง จากการศึกษากับสมาชิก พคท. ที่ถูกจับกุมทำให้ทราบถึงมูลเหตุความเป็นมาของแนวคิดและความต้องการของ พคท. ประการที่สอง จากประสบการณ์ภายในประเทศในการสู้รบกับ พคท. ยิ่งนับวันก็ยิ่งขยายตัวมากขึ้น และแข็งแกร่ง ปรากฏได้ยากด้วยกำลังอาวุธ ประการสุดท้าย จากบทเรียนในอดีตของสหรัฐในสงครามเวียดนาม ซึ่งสหรัฐแม้จะทุ่มกำลังคน และอาวุธ เข้าไปอย่างมหาศาล แต่ในที่สุดแล้ว ก็ต้องพ่ายแพ้ต่อคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือ แต่กว่าที่ทหารประชาธิปไตยค้นพบถึงแนวคิดในการยุติปัญหาคอมมิวนิสต์ได้นั้น ต้องอาศัยระยะเวลาการก่อตัว ตลอดจนสิ่งสมควรรู้เป็นเวลายาวนาน จนกระทั่งพบว่า การจะแก้ไขปัญหาคอมมิวนิสต์ได้นั้นต้องใช้การเมืองนำการทหารแทนการปราบปรามที่รุนแรง และเมื่อผ่านกาลเวลาไประยะหนึ่งแล้ว ได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดดังกล่าวให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยวิวัฒนาการเป็นคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 ว่าด้วยนโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ซึ่งเสนอให้เอาชนะ พคท. ด้วยการรุกทางการเมือง ใช้การเมืองนำการทหาร พยายามขจัดความไม่เป็นธรรมในสังคม และประสานประโยชน์ระหว่างชนชั้น รวมทั้งปฏิบัติต่อผู้เข้ามาขอตัวด้วยดีในฐานะเพื่อนร่วมชาติ⁴⁶ และทั้งนี้พัฒนาการของแนวคิดของทหารประชาธิปไตย ที่เสมือนเป็นทฤษฎีมาจากสายพิราบในอดีตนั้น สามารถแบ่งเป็นช่วงเวลาเพราะดังนี้⁴⁷

1) ระยะฟักตัว (ตั้งแต่สมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ - ปี 2510) เป็นการก่อตัวของสายพิราบ ซึ่งมีแกนนำที่สำคัญได้แก่ พล.ต.ต. อารีย์ กริบุตร เจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาล พ.อ. หาญ หงส์สิริคุณนท์ และนายทหารอีกจำนวนหนึ่งใน กอ.ปค. (กองอำนาจการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ ซึ่งได้พัฒนามาเป็น กอ.รมน. ในปัจจุบัน) ในระยะก่อตัวนี้มีนายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร เป็นผู้ให้ความรู้ทางการเมืองในเรื่องของ "ประชาธิปไตย" โดยเฉพาะซึ่งไม่เกี่ยวกับ

⁴⁶ รายละเอียดของคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 อ่านได้ในเอกสารเผยแพร่ของพรรคเทอดธรรม มหาวิทยาลัยรามคำแหง, พรรคเทอดธรรม มร. "โคสนักศึกษาเพื่อวิชาและสังคม" ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์และปีที่พิมพ์, หน้า 3-6 และ 21-24.

⁴⁷ อุกฤษ อิศววิไล, ปัญหาการต่อสู้สองแนวทางในกระบวนการต่อสู้ระหว่างฝ่ายปกครองกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ (ในเอกสารวิจัยเพื่อใช้ประกอบการศึกษาหลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง

รุ่นที่ 6, 2531), หน้า 13-28.

สังคมนิยม (นายประเสริฐได้มอบตัวต่อทางราชการเมื่อกลับจากศึกษาที่สถาบันมาร์กซิสม์-เลนินนิสม์ในปักกิ่ง โดยมีความต้องการที่จะต่อสู้ตามวิถีทางรัฐสภา)

2) ระยะซบเซาตัว (ตั้งแต่ปี 2511-2512) ระยะนี้มีนายผินเป็นผู้ให้ความรู้ด้านทฤษฎีมาร์กซิสม์ และวิเคราะห์สถานการณ์การต่อสู้ในอินโดจีน โดยเฉพาะในสงครามเวียดนาม ในระยะนี้มี พล.ต.ต. ศิริ สุจริตกุล เป็นผู้รับความรู้จากนายผิน แล้วนำไปเผยแพร่ต่อให้บุคคลอื่นต่อในสายพิราบ ซึ่งประกอบไปด้วยนายนทหารระดับกลางที่คุมกำลังและมีประสบการณ์การต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้มีการจัดกลุ่มศึกษาของนายนทหารระดับกลางเพื่อเข้ารับฟังการบรรยายจากนายผิน แล้วนำไปถ่ายทอดต่อให้นายนทหารระดับสูงในกลุ่ม ซึ่งไม่สะดวกที่จะลงมาฟังการบรรยายได้โดยตรง เพราะอาจจะถูกโจมตีจากฝ่ายอนุรักษนิยมว่าเป็นคอมมิวนิสต์ และจะทำให้สถานการณ์ทางสังคมนิยมเกิดคลอนแคลนได้ ในระยะที่สองนี้เริ่มมีความขัดแย้งทางด้านความคิดในกลุ่มทหารประชาธิปไตย เนื่องจากฝ่ายหนึ่งรับความคิดจากนายประเสริฐ แต่อีกฝ่ายหนึ่งรับความคิดจากนายผิน

3) ระยะการปรับใช้ (ตั้งแต่ปี 2512-2523) ระยะนี้ เป็นระยะที่ทหารประชาธิปไตยนำทฤษฎีและประสบการณ์จากระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มาวิเคราะห์เพื่อปรับใช้จนกระทั่ง ได้พัฒนาการเป็นคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 ในสมัยรัฐบาล พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ในการที่ใช้การเมืองนำการทหารเพื่อแก้ไขปัญหาคอมมิวนิสต์

นอกจากนายผิน จะเข้าไปมีบทบาทในทางการเมือง ผ่านมุมมองความเคลื่อนไหวของทหารประชาธิปไตยแล้ว นายผิน ยังได้เข้าไปเคลื่อนไหวทั้งในหมู่นักศึกษา ผู้ใช้แรงงาน นักการเมือง ตลอดจนองค์กรสงฆ์ด้วย ดังจะลำดับการเคลื่อนไหวได้ดังต่อไปนี้

ระหว่างปี 2514-2515 หลังจากนายผิน ได้รับการปลดปล่อยจากที่กักกันแล้วได้ติดต่อกับ พล.อ.แสวง เสนาณรงค์ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ในสมัยรัฐบาล จอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่ง พล.อ.แสวง นั้นนับว่าเป็นสายพิราบคนหนึ่งที่พยายามจะแก้ไขปัญหาคอมมิวนิสต์ด้วยสันติวิธี พล.อ.แสวง ได้เคยรับการศึกษาจากนายประเสริฐ ทวีปสุรินทร์ แต่มีความเห็นว่านายประเสริฐอธิบายได้ยังไม่กระจ่างและไม่ครบถ้วน และได้มาขอศึกษาจากนายผิน จึงทำให้บุคคลทั้งสองมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันต่อมา พล.อ.แสวง ซึ่งเป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรีสมัยนั้น มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนหนึ่งที่อยู่ภายใต้การกำกับ และได้นำมาเข้าสัมพันธ์และรับการ

ศึกษาจากนายผิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มนี้มีประมาณ 10 คน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสายอีสานที่รักสันติ และต้องการเดินในแนวทางสันติตามวิถีทางรัฐสภา ซึ่งนายผินได้ให้ความรู้ทางด้านประชาธิปไตยเท่านั้น ไม่ได้ให้ความรู้ทางด้านมาร์กซิสต์ ดังเช่นกับนายคำรวจ และนายทหาร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มนี้ได้ติดต่อกับนายผินตลอดมา และยังคงเคลื่อนไหวอยู่ในทางการเมือง (ไม่สามารถเปิดเผยชื่อ) ในด้านบทบาทของกลุ่มผู้ใช้แรงงานนั้น ในปี 2516 กลุ่มผู้ใช้แรงงานกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเป็นกลุ่มก้าวหน้าเคยรับความคิดจาก พคท. แต่เห็นว่าการขึ้นำของ พคท. นำการต่อสู้ไปประสพกับความพ่ายแพ้ จึงเริ่มมองเห็นผลร้ายของแนวทางซ้ายจัด และหันมาศึกษาทฤษฎีแนวคิดที่คัดค้านแนวทางซ้ายจัด กลุ่มดังกล่าวได้เข้ารับการศึกษากับนายผิน โดยระดับนำหรือแกนนำของกลุ่ม ได้ศึกษาถึงบทเรียนต่าง ๆ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย และการเคลื่อนไหวของผู้ใช้แรงงาน เนื่องจาก ในช่วงดังกล่าว ผู้ใช้แรงงานมีกระแสการเคลื่อนไหวมาก แต่ประสบความพ่ายแพ้มาโดยตลอด ดังนั้นจึงต้องการศึกษาว่าจะต้องใช้วิธีการต่อสู้อย่างไร ทั้งนี้ในช่วงดังกล่าว นายผินได้ผลิตบทความออกมาเป็นแนวทางการเคลื่อนไหวของกรรมกรที่ควรจะดำเนินไป โดยบทความไม่ได้ระบุชื่อผู้เขียน ได้ทยอยนำลงในหนังสือพิมพ์มหาสารคาม ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์แนวทางการก้าวหน้าที่ออกมาในขณะนั้น

ในปี 2517 บรรดาสหภาพของนายผินที่อยู่ใน พคท. เห็นว่าหลังเหตุการณ์ 16 ตุลาคม 2516 ซึ่งนักศึกษาแสดงบทบาทนำ ในการขับไล่เผด็จการไปได้นั้น ได้เริ่มมีการเคลื่อนไหวที่ไม่ถูกต้อง คือมีการเคลื่อนไหวตามการขึ้นำของศูนย์การนำ พคท. ที่ต้องการให้นักศึกษาเคลื่อนไหวรุนแรง จะได้เกิดความไม่สงบในเมืองอื่นจะทำให้ฝ่ายปกครองต้องทำการปราบปรามจนนักศึกษาต้องหนีเข้าป่าไปสมทบกับ พคท. เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามทฤษฎี "ป่าล้อมเมือง" ของเหมาเจ๋อตุงในการล้มล้างรัฐบาล แต่นายผินเห็นว่า การเคลื่อนไหวเช่นนั้นไม่ถูกต้อง เพราะนักศึกษาจะถูกปราบอย่างรุนแรงจะต้องนองเลือด ได้ปรากฏว่ามีนักศึกษาส่วนหนึ่ง เข้ามาขอรับคำแนะนำจากนายผิน ซึ่งกลุ่มนั้นเป็นกลุ่มนักศึกษาที่ต่อต้านความรุนแรงที่สำคัญ ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อมธ.) เช่น นายวิจิตร ศรีสันต์ นายชก อมธ. และ นายคำนูน สิทธิสมาน ในห้วงเวลาดังกล่าว นายผิน ได้ผลิตบทความเกี่ยวกับแนวทางการเคลื่อนไหวเพื่อชี้แนะแก่นักศึกษาชื่อว่า "แนวทาง 14 ตุลา จงเจริญ!" โดยให้ อมธ. จัดพิมพ์ ไม่ระบุชื่อผู้เขียน บทความเสนอให้นักศึกษาทบทวนแนวทางเหตุการณ์

14 ตุลาคม 2516 ให้ถั่วถั่ว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว โดยเน้นแนวทางสันติ แต่ปรากฏว่าฝ่าย พคท. โดย ศูนย์การนำ ซึ่งนิยมซ้ายจัด ได้ผลิตหนังสือออกมาโจมตีบทความของนายผินดังกล่าว โดยอ้างว่าเป็นพวกลัทธิแก๊งทรยศ และมุ่งร้ายต่อประชาชน^{๔๘} นอกจากนี้ ยังมีการออกอากาศ ทางวิทยุ เสียงประชาชนของ พคท. โจมตีว่านักปฏิวัติที่อยู่ในเมือง ถ้าไม่ขายตัวก็อยู่ไม่ได้ เพราะฉะนั้น ต้องจับอาวุธเข้าป่า ต้องต่อสู้ด้วยอาวุธเท่านั้นจึงจะได้ชัยชนะขอให้นักศึกษาต่อสู้ด้วยความรุนแรง

ในด้านองค์กรสงฆ์นั้น ปรากฏว่าในปี 2518 ได้เกิดกรณีความเคลื่อนไหวของคณะสงฆ์ ต่อกรณีพระพินลธรรม ซึ่งถูกเกรงสมาคมอดศมสศักดิ์ โดยถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์^{๔๙} ทาง คณะสงฆ์เคลื่อนไหวขอให้คณิสมนศักดิ์รวมทั้งขอให้ปรับปรุงการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งระหว่าง การเคลื่อนไหวนั้น นายผินได้ให้คำแนะนำแก่พระสงฆ์จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในการเคลื่อนไหว ซึ่งประสบผลสำเร็จในการคืนสมณศักดิ์ให้แก่พระพินลธรรม

ในช่วง ปี 2516-2519 บทความเอกสารของ ผิน บั้วอ่อน ในนามปากกาว่า อานาจ สุทธิวิวัฒน์ นั้น มีจุดมุ่งหมายของการเขียนในช่วงนั้นเพื่อคัดค้านผลสะเทือนทางความคิด ด้านปฏิวัติวัฒนธรรมจากพรรคคอมมิวนิสต์จีน ที่ยึดการต่อสู้ด้วยอาวุธ เป็นวิถีทางเดียว ในการเปลี่ยนแปลงสังคม ซึ่งส่งผลเข้ามาสู่กระบวนการนักศึกษาไทย ที่ได้รับการผลักดันอย่างเต็มที่จาก พคท. จนกลายเป็นกระแสรณรงค์การเคลื่อนไหวมวลชนในขณะนั้น ผินพยายามดึงขบวนนักศึกษา ออกจากการนองเลือด เพราะมองเห็นว่า ถ้านักศึกษายังคงรุกฝ่ายรัฐบาลเข้าไปตามกระแส พคท. นั้น ในที่สุดจะถูกล้อมปราบ จนต้องหนีเข้าป่าไปร่วมกับ พคท. ตามที่ พคท. ต้องการให้ เกิดทฤษฎีป่าล้อมเมือง แต่ผลสะท้อนคือนักศึกษาจะต้องถูกปราบปรามเสียชีวิตมาก จากจุดนี้ทำให้ ผิน ถูก พคท. ประณามว่าเป็น "ลัทธิแก๊ง" จนกระทั่งในปี 2519 ถูกกรมการเมือง พคท. ลงมติ ขับออกจากสมาชิกพรรค พคท. ทั้งนี้ในปี 2519 พคท. ได้ออกเอกสารแถลงการณ์^{๕๐} เกี่ยวกับการ

^{๔๘} สุทธินิม (นามปากกา) ในกระแสด่านและ พร สุวรรณ (นามปากกา), วิพากษ์ทฤษฎีจอมปลอม (กรุงเทพฯ: ชมรมหนังสือสู้สัจจะ, 2518, หน้าคำนำ (ที่ 14-15))

^{๔๙} คุราจะเอียงกรณีพระพินลธรรม ใน อมร รัตนกุล, คดีประวัติศาสตร์ศาสนา (พระนคร: สำนักพิมพ์ธรรมบรรณาการ, 2518).

^{๕๐} สัมภาษณ์ ประวุฒิ ศรีมันตะ, วันที่ 4 เมษายน 2539.

กำหนดสถานะของสมาชิกพรรค 3 คนคือ ผิน บัวอ่อน ประเสริฐ ทรัพย์สุนทร และ สัมผัส พึ่งประดิษฐ์ (ปฏิบัติงานร่วมกันกับผิน ในการวางกำลัง พคท. ในภาคใต้-ตะวันตก) ดังนี้ ผิน กับ ประเสริฐ เป็นบุคคลที่ทรยศต่อพรรค จึงให้ขับออกจากการเป็นสมาชิกพรรคเนื่องจากไปให้ข้อมูล ข่าวสารกับทางการ ถ้าสมาชิกผู้ใดพบเห็นบุคคลทั้งสองให้เข้าได้ทันที ส่วนสัมผัสให้ถอดถอนออกจาก ตำแหน่งบริหารในพรรคแต่ยังคงดำรงความเป็นสมาชิกไว้ (สัมผัสละทิ้งพรรคกลับไปใช้ชีวิตในเมือง)

หลังจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งมีการปราบปราม นักศึกษา ปัญญาชน ฝ่าย ก้าวหน้าอย่างนองเลือดตามที่ผินเห็นว่า จะเกิด และได้พยายามห้ามปรามแล้วแต่ไม่สำเร็จ นักศึกษา จำนวนหนึ่งต้องหนีเข้าป่าไปร่วมกับ พคท. การเมืองอยู่ในช่วงเผด็จการฝ่ายขวา บทบาทของ ฝ่ายก้าวหน้า รวมทั้งผินเองจึงต้องยุติลงชั่วคราว ตลอดจนไม่ได้เขียนบทความใด ๆ อีกเลย แต่ อย่างไรก็ตาม ผินยังคงติดต่อและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับทหารประชาธิปไตยอยู่ตลอดเวลาเกี่ยวกับปัญหาประชาธิปไตยและการปฏิรูปการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้มาตรการ "การเมืองนำ การทหาร" มาปฏิบัติคือ พคท. แทนการใช้มาตรการทางกฎหมาย และมาตรการปราบปราม ซึ่ง ต่อมาแนวความคิดนี้ได้รับการพัฒนาจนกลายเป็นนโยบาย 66/23⁵¹ ซึ่งประจวบกับสถานการณ์เกิดความแตกแยกภายใน พคท. หลังการประชุมสมัชชาครั้งที่ 4 จึงทำให้ พคท. บางกลุ่มที่รับไม่ได้กับ อำนาจเผด็จการของศูนย์การนำ ตลอดจนการวิเคราะห์ทฤษฎีสังคมนิยมที่แตกต่างกัน สามารถใช้ นโยบาย 66/23 เป็นเกราะป้องกันตัวในการออกจากป่ามาสู่เมืองได้อีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นตั้งแต่ ปี 2525 เป็นต้นมา กองกำลังของ พคท. จึงทะลอสอดออกมาอบตัว จึงทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ แห่งประเทศไทยค่อย ๆ สลายกำลังหมดไปในที่สุด

ต่อประเด็นการที่ผิน ติดต่อกับฝ่ายเจ้าหน้าที่ทางการนี้ ประวุฒิ ศรีมันตะ อดีตสมาชิก พคท. ที่เคยต่อต้านแนวคิดของผินมาก่อนนั้นให้ข้อพิจารณาว่า⁵² ผินเป็นคนดี มีความต้องการที่จะ ช่วยเหลือบ้านเมือง แต่ว่ามีข้อจำกัดเนื่องจากหลังจากได้รับการปล่อยตัวจากทางการแล้ว ก็ยังคง อยู่ในสายตาของเจ้าหน้าที่ และฝ่ายปกครองเองก็ยังคงไม่มีความไว้วางใจผิน แม้จนกระทั่งปัจจุบัน

⁵¹ คุราสละเอี๊ยด นโยบาย 66/23 การเมืองนำการทหาร ได้ใน ข่าวทะเลนโยบาย กองทัพ 66/23 (กรุงเทพฯ: บริษัททวงถาม จำกัด ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์).

⁵² สัมภาษณ์ ประวุฒิ ศรีมันตะ, วันที่ 4 เมษายน 2539.

แต่เพราะต้องการแสวงประโยชน์จากเงินในด้านความคิดเห็นต่าง ๆ เนิเองเมื่อมีข้อจำกัดที่ต้องค
 อยู่ในสาขาของทางการ จึงกระทำได้แต่เพียงการพยายามชักจูงจิตใจของฝ่ายปกครองให้หันมา
 ช่วยเหลือประชาชน และสร้างความเข้าใจระหว่างฝ่ายปกครองกับฝ่ายก้าวหน้าในสังคมให้สามารถ
 ร่วมมือกันทำงานเพื่อสังคมได้ ทั้งนี้ประวูฒิ ได้กล่าวขย่องการกระทำของเงิน และ ประเสริฐ
 ทรัพย์สุนทร ว่ามีคุณประโยชน์ต่อบ้านเมืองอยู่บ้าง เพราะอย่างน้อยก็ได้พยายามชักจูงให้ฝ่ายปกครอง
 โดยเฉพาะฝ่ายปราบปราม (ตำรวจและทหาร) ได้ทำความเข้าใจกับ พคท. และกลุ่มก้าวหน้าใน
 สังคมมากขึ้น จนกระทั่งหันมาร่วมมือกันแก้ไขปัญหบ้านเมืองดังเช่น พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ อดีต
 ผู้บัญชาการทหารบก ตลอดจนผลพวงของนโยบาย66/23 ก็นับเป็นผลสำเร็จของบุคคลทั้งสอง

อย่างไรก็ตาม ประวูฒิ ได้วิจารณ์ในเชิงติงว่า ทั้งเงินและประเสริฐ เป็นนักสังคมนิยม
 สู้โทเปื้อ ที่พยายามใช้เหตุผลในการชักจูงชนชั้นปกครองให้หันมาร่วมมือปฏิรูปสังคม ซึ่งในท้ายสุด
 สังคมก็ยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ แต่การจะปรับเปลี่ยนสังคมให้สมบูรณ์ได้ จำเป็นต้องปฏิบัติ
 ความล้าดับชั้นของมาร์กซิสต์เท่านั้น